KSIĘGA CZYTA... Łódź, Telefon 19-...

№ 223 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

22-טער יאהרגאנג. | 23 września 1929 r. | מאנטאג, י"ח אלול תרפ"ט. | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.

דאשינסקי ווערט ענטפערן דעם מארשאל פילסודסקי

אויף די שטעלען איז ארטיקעל „די וועלט וואס געהט אונטער",

וואו עס רעדט זיך וועגן דער פערמיטלונג פון סיים-מארשאלעק פאר א שלום צווישען דער רעגירונג מיט דער אפאזיציע.

די פרעסע אונטער'ן רושם פון מארשאל פילסודסקי'ס ארטיקעל

די „גאז. ווארשאווסקא" שרייבט, עס וואדפען זי ראזן די אויגען די לעצטע פאליטישע שריט פון דער רעגירונג: ערי הער נעהט דער אינטערוויא פון פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי. דערנאך, דער ארטיקעל פון מארשאל פילסודסקי, דאן די איינלאדונג פון פילקאוונוק סלאווע א אפצוהאלטען א קאנפערענץ פון סענאט-רען-קאנווענט, אלזא אויף אלע געביטען אנ'ארויסמארש פון די כוחות צו א גע-נעראלער שלאכט".

די צייטונג שרייבט אויך, אז דער מאר שאלעק דאשינסקי וועט ארויסטרעטען מיט אנ'ענטפער פילסודסקי'ן בנוגע דער טמעל און ארטיקעל, וואו עס רעדט זיך וועגן דאשינסקי'ס פערמיטלונג.

דער „ראבאטניק" האט ניט בעקומען פילסודסקי'ס ארטיקעל, ס'האט זיך אוהם בלויז איינגעגעבען געוואויער צו ווערען זיין אינהאלט. קודם כל ווייזט ער אן, אז רע דארטיקעל אונטערשיידעט זיך פון די פריהערדיגע ארויסטרעטונגען פון מאר-שאל פילסודסקי מיט'ן איינגעהאלטענעם טאן — כאטש אויך אין דעם נייעם ארויסטריט פעהלען נישט קיין עפיטעטען אויפ'ן אדרעס פון סיים און די דעפוטא-טען בנוסח פונ'ם „פיידאגיזם"...

ווייטער זאגט דער „ראבאטניק", אז פילסודסקי'ס ארטיקעל ווייזט ווי רוב-מינג ס'איז געווען די שטעלונג פון דעם רוב פארטייען, וואס האבען זיך אפגע-זאגט אנטיילצונעהמען אין דער פארגע-לעגטער קאנפערענץ מיט דער רעגירונג.

עס איז שווער צו דערגעהן — זאגט דער „ראבאטניק" — דעם צוועק פון פילסודסקי'ס ארטיקעל, וואהרשיינליך איז דער ציל פון נייעם ארויסטריט ארויסצורופען אנ'אויפרעגונג פון די מא סען געגען סיים, אבער דער הערבסט פון יאהר 1929 איז נישט גלייך צום חודש מאי פון 1926, און פילסודסקי'ס אר-טיקלען שטעלען שוין מעהר מיט זיך נישט פאר קיין שום סענסאציע, און זיין קארעספאנדענץ, וואס ער פיהרט מיט דער בעפעלקערונג, וועט אויף קיין האר נישט מוטהעלפען אויפצוווויקלען דעם קריזיס, וואס פוילען לעבט איצט איבער.

דער פעסעמיסטישער לידער, טשאפונסקי בעצייכענט אין „ראבאטניק" די גאנצע „שלום פאליטיק" פון דער רעגירונג אלס פאליטישע הערבסט-מאנעווערען.

דער „קוריער פאראני", ארומרעדענ-דיג אין א גרעסערן ארטיקעל דעם נייעם ארויסטריט פון מארשאל פילסודסקי, איז פול מיט לויב-ווערטער פאר'ן סיים-מאר-שאלעק דאשינסקי, וואס האט ערנסט געפרובט צו געפינען א פערשטענדיגונג צווישען סיים און דער רעגירונג פאר בשותפות'דיגער מיטארבייט לטובת דער מלוכה.

זיין גוטער ווילען אבער — שרייבט די דערמאנטע צייטונג, — האט זיך צושלאגען אן דער עקשנות פון דער סיים-אפאזיציע, וועלכע וויל זיך נישט אפ-זאגען פון איהר ווייטערדיגען קאמף גע-גען דער רעגירונג.

דער „קוריער פאראני" שטעלט זיך דערביי די פראגע, וואס איז דא פאקטיש געשעהן, צו האבען די אפאזיציע-לייט בכיון פערפיהרט דאשינסקי'ן און זאק ארײן ניבענדיג אוהם מכלומרשט אנ-צוקהערעגישען וועגען זייערע שלום-כוונות אדער דאשינסקי האט זיך געלאזט פער-פיהרען פון איינענע פאלשע איינדרוקען וועגען שלום-טענדענצען צווישען דער אפאזיציע.

בלוטיג געשלעג אין פיעטרקאוו

צווישען בונדיסטען און „רויטע"

עטליכע פערוואונדעטע אפגעפיהרט אין שפיטאל

פיעטריקאוו, 22. (טעל. פון אונ-זער קארעספאנדענט). נעכטען און אווענד איז דא פארגעקומען א בלוטיג געשלעג צווישען בונדיסטען און „רויטע" עטליכע פערזאן, דאס רוב „רויטע", זיינען מיט געשמאלטענע קעפ און אפגעהאקטע פינ-גער, אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

די סיבה פון דאזיגען בלוטיגען גע-שלעג איז פאלגענדע: שוין 2 וואכען, ווי עס איז אין פיעטריקאוו אויסגעבראכען א שטרייק פון די יודישע שניידער. די שניידער-ארבייטער זיינען ארגאניזירט אין נאדעל-פעראיין, וואס שטעהט אונ-טער דער השפעה פון די „רויטע". די בונדיסטען אבער האבען זיך דעם בעשלום פון נאדעל-פעראיין נישט געוואלט אונ-טערווארפען און נישט געוואלט שטרייקען.

נעכטען אין אווענד איז אין לאקאל פון נאדעל-פעראיין פארגעקומען א פער-זאמלונג פון דער פערוואלטונג וועגען דער לאגע פון שטרייק. פלוצלונג איז ארײן אין זאל א מחנה געגנער פון דער פער-וואלטונג, און ס'איז אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג מיט שטעקענס און אײ-זענס.

אויטא-קאטאסטראפע היינטער פיעטרקאוו

דריי פערזאן פערוואונדעט געווארען

פיעטריקאוו, (טעל.) 25 קילאמעטער הינטער פיעטריקאוו האט אנ'אויטא זיך צוליב א אונבעוואוס-טער סיבה איבערגעקערט און איז ארײנגעפאלען אין א ריוו. 3 פאסאזשירען זיינען פערוואונדעט געווארען.

די סאוויעטען ווילען פרידליך ערלעדיגען דעם קאנפליקט מיט כינא

מאסקווא, 22 (ספעצ.) אויפ'ן סאוויעטישען קאנגרעס פון מאסקווער ראיאן האט ריקאוו געהאלטען א רעדע וועגען דער לאגע פון דער סאוויעט-רעגירונג און האט זיך בעזונדערס אפגעשטעלט וועגען קאנפליקט מיט כינא. ריקאוו האט געזאגט, אז די סטוו. רעגירונג נעמט נישט אן קיין שטרענגע מיטלען, כדי צו ערלעדיגען דעם קאנפליקט, ווייל זי האפט אלץ דעם קאנפליקט צו קענען ערלעדיגען מיט כינא אויף א פרידליכען אופן.

דאס קאוו. מיליטער איז אויפ'ן ווייטען מזרח צוגעגרייט. אבער עס וועט נישט אנהויבען קיין אפענסיווע כל זמן אלע מיטלען צו ערלעדיגען דעם קאנפליקט פרידליך זיינען נישט אויסגעשעפט און אויב די כינעזער וועלען נישט בענוצען זיך מיט פיין געוואלד-מיטלען, כדי צו פראוואצירען רוסלאנד צו א מלחמה.

דאס הילפס-ווערק פון די עסטרייכישע יודען

פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל

וויען. (יטא) א חוץ דער גרויסער בשיתפות'דיגער זאמעל-אקציע פון דער ווינער קהלה צוזאמען מיט אלע ציוניסטישע און יודישע אינסטיטוציעס פאר'ן הילפס-ווערק פון די געליטענע אין א"י ישראל האט די „נייע פרייע פרעסע" אויפגענומען א ברייטערע הילפס-אקציע פראפאגאנדע דורך אויפרופען און דורך אויגענע רשימות פון די נדבות פון איה-רע לעזער. ביז איצט האט די „נייע פרייע פרעסע" שוין געזאמעלט העכער 11.000 שילינג. בערך די זעלבע סומע האט אויך געזאמעלט די אדמיניסטראציע פון ראבערט שטריקער'ס בלאט. מען רעכענט, אז דאס עסטרייכישע יודענטום וועט זיך בס"ה בעשטייערען מיט בערך 100.000 שילינג.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון יאהר מיין ל. מאי, אונזער הייסגעליבטער פאטער, שוויגער-פאטער, גרויס-פאטער און אנקעל

נ"ע

חיים משה שטערן

ב"ר אברהם ז"ל

די לוי' קומט פאר היינט, מאנטאג ד, 23 סעפטעמבער 1 אז. מיטאג פון טרויער-הויז קעלמאס-גאס (באלוט) 8, וועגען וואס עס מיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע

אכטונג, פריזיער-מייסטער!

מאנטאג, ד. 23. סעפטעמבער 7.30 א זייגער אווענד קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד, פאלודניאווא 4

אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) וואהלען פון 2 מיטגלידער צום בייראט פון דער יודישער קאסע אין דער האנדווערקער-קאמער, 2) וואהלען פון 6 קאנדידאטען צו דער עקזאמיניר-קאמיסיע אין דער האנדווערקער-קאמער, 3) פערשידענעס.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאג-ארדנונג טאר קיין איינער נישט פעהלען. קומט פינקטליך! מיט אכטונג די פערוואלטונג.

א קאפיטאליסט

מיט 10.000 דאלאר אין מזומנים

זוכט א גוט-געהענד געשעפט צוצוטרעטען אלס שותף, אויספיהרליכע און ערנסטע אפערטען אבצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" אונטער 10,000

א זאדע-וואסער-וואגען

פאסט ניי

צו פערקויפען

אין דער זאדע-וואסער-פאבריק קילינסקי 97

א פרעמיע

פאר די לעזער פון „לאדזער טאגעבלאט"

אין מארגענדיגען „לאדזער טאגעבלאט" וועט זיין געדרוקט א קופאן, מיט וועלכען יעדער לעזער וועט זיך קענען איינשאפן

די יודישע געשיכטע פון פראפ. גרעץ

אונזער ליבע פריינדין פעסע ראזענשטיין צום טויט פון איהר אונפערגעסליכען

פאטער ז"ל

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

שילערינ'ס פון V אדזיאל „בית-יעקב".

ווארנונג!!!

אזוי ווי ס'האבען זיך בעוויזען פאלשע וועקסלען מיט דער אונ-טערשריפט „האלווין" ה. ליבערמאן (פולנאצנא 10) ווארען איך נישט צו נעהמען די וועקסלען אהן א פריהערדיגער פערשטענדיגונג מיט מיר.

מיט אכטונג

ה. ליבערמאן, („האלוויו")

וויין-סקלאד פולנאצנא 10

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

צוליב די שלשים נאך די געפאלענע יודען אין ארץ-ישראל קומט פאר היינט מאנטאג, דעם 28/9, 8.30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

א טרויער-פערזאמלונג

מיט דער בעטייליגונג פון דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט און ה' מ. לימאן.

Dr. med. Adam Bender

האט זיך איבערגעצויגען אויף

נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75

ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען

נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 0085

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 26-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד.

בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Lekarz-Dentysta — צאהן-ארצט

St. Gelberg

האט זיך געצויגן אויף זאוואדזקא 14

נעמט אן פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 7.

Dr. med. A. Mazur

ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ווסכאדניא 65, — טעל. 66-01

נעהמט אן פון 12.30—1.30 און 4—6 אווענד.

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען

אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—11 מיטאג און פון 6—9 אווענד.

ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

עזט און באנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

אטויז ראש-השנה קארטל

נאר 60 גראשען

מיט דעם איגענעם נאמען — דער שענסטער אויסוואהל ביי מ. ארבאך, פיעטריקווער 34 אין הויף.

אנ'עלטערע, אינטעליגענטע

דאמע זוכט א פאסטען אלס קאסירערין עווענטועל אלס געזעלשאפט-לייטערין ביי אנ'עלטערע, בעסערע דאמע. אפערטען אבצוגעבען אין דער אדמיניסטר פון לאדזער טאגעבלאט אונטער „אינטעליגענטע דאמע"

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט

קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 27-81

צוריקגעקעהרט

שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכט.

מאָרגען קומט פאר די לויה פון לואי מארשאל

דער פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיווען, דער יתומים-פערבאנד, „טאז“ און „דזשוינט“ שליסען מארגען 10 פריה זייערע ביורא'ס אלס צייכען פון טרויער.

א האלבען מיליאן דאלאר פאר א פאנד אויפ'ן נאמען פון לואי מארשאל

מארגען די לויה פון לואי מארשאל

וואַרשאַ 23 (יטא) דער פערבאַנד פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווען, דער יודישער יתומים-פערבאַנד „טאָז“ און „דזשאָינט“ האָבען בעשטימט מאָרגען דינסטאָג 10 פריה צו שליסען זייערע ביורא'ס צוליב דער לויה פון לואי מאַרשאַל, וועלכע וועט צו יענער צייט פאָרקומען אין ניו-יאָרק.

אזוי ווי די אויבנערמאָנטע געזעלשאַפטען קענען שוין זייערע בעשלוסען נישט מיטטיילען זייערע אָפּטיילונגען איבער דער פּראָווינץ, טוען זיי עס אויפ'ן דאָזיגען וועג דורך דער פּרעסע ביי דער פערמיטלונג פון דער יט"א.

א האלבען מיליאן דאל. פאר א פאנד אויפ'ן נאמען פון פערשטארבענעם לואי מארשאל

ניו-יאָרק, 22 (יטא) דער בעקאַנטער יודישער פילאַנטראָפּ און מיליאָנער יוליוס ראָזענוואַלד האָט געשענקען א האַלבען מיליאָן דאָלאַר אויף צו גרינדען ביים יודיש-טעאָלאָגישען סעמינאַר א פאָנד אויפ'ן נאָמען פון זיין פערשטאָרבענעם פריינד לואי מאַרשאַל.

פאר א שלום מיט די אראבער

קאַאירא 21 (יטא) דער רב הכולל פון עגיפּטען חיים נתן עפענדי איז צוריקגעקומען פון זיין רייזע איבער איראָפּא. ער האָט ערקלערט, אז ער וועט אָננעמען אלע מיטלען כדי צו ברענגען צו א פרידליך צוזאַמענלעבען פון די יודען און אראַבער.

די עגיפּטישע איינפלוסרייכע צייטונג „מאַנאַפאַן“ בעגריסט די ערקלערונג און דריקט אויס די האָפנונג, אז די מיסיע וועט איהם גרלונגען.

וויענער האכענקרייצלער גראטולירען די אראבער אין ארץ ישראל

ווינען. (יטא) אויף פיל פּלעצער אין שטאָט זענען אויפגעקלעבט געוואָרען האַקענקרייצלערישע פּלאַקאַטען, אין וועלכע די אראַבער פון ארץ-ישראל ווערען גע-ריהמט און גראַטולירט פאר די העלדישע מעשים געגען יודישער חוצפה. די פּלאַקאַטען געבען גלייכצייטיג אנצוהערענוש, אז די קריסטליכע בעפעלקערונג און עסט רייך דאַרף זיך לערנען ביי די אראַבער אָפּרעכענען זיך אויף עהנליכע אופנים מיט דער יודישער בעפעלקערונג אין לאַנד.

כוליגאנעס געשלאגען יודען הינטער ווארשא

וואַרשאַ, (מעל.) עטליכע כוליגאַנעס זענען נעלמען בע-פאַלען א גרופּע יודען אויף א זומער-וואָהנונג הינטער וואַרשאַ. 4 יודען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

250 פונט שטערלינג פאר א מענשליך לעבען

ירושלים, 22. (יט"א)

דער יודישער יורידישער קאָמיטעט פאר די געשעהענישען אין א"י, האָט פעסטגעשטעלט לויט די טערקישע געזעצען וואָס פערפליכטען נאָך אצט איז די העכסטע ענטשעדיגונג פאר א מענשליך לעבען — 250 פונט שטערלינג.

שווערע אויטאבוס-קאטאסטראפע אויף דער ליניע פולטוסק—ווארשא

וואַרשאַ. (מעל.)

אויף דער ליניע פולטוסק — וואַרשאַ איז נעכטען פאָרגעקומען א קאַטאַסטראָפע מיט'ן אויטאָבוס „אינטערנאַציאָנאַל“ וואָס קורסירט אויף יענער ליניע. אין אויטאָבוס האָבען זיך געפונען 20 פּאַסאַזשירען. 8 פון זיי זענען פערוואונדעט געוואָרען.

לייכט-אטלעטישער טורני-קאנקורס פון יודישע ספארט-קלובען אין קראקא

קראָקאָ (יטא) דער יודישער ספּאָרט קלוב „מכבי“ אין קראָקאָ אָרגאַנט אין לכבוד זיין 20-יעהריגער עקזיסטענץ איין דעם איינגענעם ספּאָרט-פּלאַץ א גרויסען לייכט-אַטלעטישען קאָנקורס פון יודישע ספּאָרט-קלובען אין פּוילען וועלכע מיטגל פון בעסטען יודישען לייכט-אַטלעטישען קלוב אין פּוילען. דער טורני-קאָנקורס וועט פאָרקומען דעם 28 און 29 ד. ח. דער הונער „נאָווי דזשיענניק“ האָט בע-שטימט פאר'ן מייסטער-קלוב א גרויסען זילבערנעם אנדענק-בעכער. ווי עס ווייזען ארויס די פון אינטערעסירטע מעלדונ-גען פון זייני קלובען וועלען צום סטאַרט זיך מעלדען אלע בעסטע יודישע לייכט-אַטלעטען פון גאַנץ פּוילען. די יודישע ספּאָרט-לייט אויף ווילען שרייבען צו דעם דאָזיגען קאָנקורס א זעהר גרויסע בעדייטונג.

יודישע טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

פאר'ן אפפאהרען נאך וויען

נאר איינציגע פארשטעלונגען פון די בעליבטע ארטיסטען

וויערא קאניעווסקא

● פאול ברייטמאן ●

היינט, מאנטאג ד. 23 סעפט. 9 אווענד צו פאפולערע פרייזען

דאס חופה-קלייד

אין 3 אקטען מיט געזאנג. הויפט-ראלען לילי—קאניעווסקא, סאלאמאן—ברייטמאן.

עס נעמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

אויפגעבראכען די קאסע אין ביורא „ארביס“

די גנבים האבען צוגענומען געלט און ציהרונג פאר 5000 זל. און זענען אנטלאפען.

(§) נעכטען שפעט אין אווענד האָט דער סטרוזש פון הויז אויף אנדזשעיא 5 בעמערקט, אז די טירען פון ביורא „אר-ביט“ (פערקויף פון באַהן-בילעטען) שטעהען אָפען. ער האָט וועגען דעם תיכף געמעלדען פּאָליציי. די אנגעקומענע פּאָ-ליציי האָט פעסטגעשטעלט אין ביורא א גרויסע אונאָרדנונג און אז די קאַסע איז אויפגעבראָכען מיט א האַק. דער אַרויסגערופענער לייטער פון ביו-רא האָט ערקלערט, אז אין קאַסע האָט זיך געפונען מזומן געלד און ציהרונג אין ווערט פון 5000 זל. די אָסט-בראָכער האָבען פאר'ן אנטלויפען אָפגעוואַשען מיט וואַסער די שפּורען פון זייערע פינ-גער אויף דער קאַסע. פּאָליציי האָט אונ-טערגענומען א ענערגישע אויספאָרשונג.

א וויכטיגער צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום

ביז ניי-יאהר מוזען ערלעדיגט ווערען אלע פערלעזענע אדוואלאניעס פאר'ן הכנסה- און אומזאץ-שטייער

דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט פאַר-אַנדערגעשיקט א צירקולאַר צו די פינאַנץ-קאַמערן, אז די רעקורס-קאָמיסיעס זאָלען ביז ניי-יאָהר 1930 בעטראַכטען און ערלעדיגען אלע פערלעגענע רעקורסען אויפ'ן אומזאץ-שטייער פאר די יאָהרען 1927 און 1928.

א קרבן פון קריזיס

(§) אויף פּולאַווסקאַ 8 וואוינט דאָס מעדעל רייזע ראָזענעלבאָגען 20 יאָהר אַלט, וואָס האָט נאָכ'ן טויט פון איהר פאָטער ווייטער געפיהרט א לעבענס-מיטעל געוועלב אויף קילינסקי גאַס 43 צוליב'ן קריזיס האָט דאָס מעדעל ווייטער דאָס געשעפט נישט געקענט פיה-רען און זי האָט זיך דאָס אזוי שטאַרק צום האַרץ גענומען, אז זי האָט בעקומען א נערוועזן קראַנקהייט.

נעכטען האָט זי בעקומען א נערוועזן אטאַק און פּאַגאָטאָווע האָט איהר ערשטע הילף.

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע מייסטערשאפטס-פוסבאל מעטשען פון דער עקסטרא-ליגע ביים פ. ז. פ. נ.

„פאגאן“ — „טוריסטען“ (1:4) 3:4

„ווויסלא“ — „קראַקאוויא“ (1:3) 1:5

„ווארטא“ — „גארבארניא“ (3:1) 5:1

„ל. פ. צ.“ — „פּאלאניא“ (1:0) 0:4

„ווארשאוויאנקא“ — „טשארני“ (0:1) 0:1

„א“ קלאס מייסטערשאפט פון ל. א. ז. פ. נ.

„אוניאן“ — „ווידזעוו“ (1:0) 3:2

„ב“ קלאס מייסטערשאפט פון ל. א. ז. פ. נ.

„טור“ — „חשמונאי“ (0:2) 0:3

ל. ט. ס. ג. — „מארימאנט“ (וואַרשאַ) (1:2) 1:2

„לעגיא“ (פּויזען) — „פאלאניא“ (בידגאָשטש) (0:1) 1:4

אויפרוף פון גענעראל-דירעקטאר פון יודישן נאציאנאל-פאנד מ. מ. אוסישקין

לאָנדאָן. (יטא) דער גענעראַל-די-רעקטאָר פון קרן-קימת לישראל ה' מ. מ. אוסישקין האָט ארויסגעגעבען פאָלגענ-דען אויפרוף:

„צו אונזערע ברידער און פריינד פון דער גאַנצער וועלט! בעת די שווערע גע-שעהענישען אין א"י האָבען מיר פער-לוירען מענשען און פערמעגען — אָבער די ארבייט און לאַנד בלייבט בעשטעהן. די תשובה פון גאַנצען פאָלק, אָהן אונ-טערשייד, מוז זיין: דער אויפבוי וועט פאָרטגעזעצט ווערען. מיר האָבען מיט דעם אויפבוי-ווערק פערבינדען נישט בלויז די צוקונפט פון אונזער פאָלק, נאָר אויך זיין עהרע. קיין שום נעגנערשאַפט און קיין שום מיינונגען-קאַמף, פון וועל-כער זייט זיי זאָלען נישט קומען, זענען נישט ביכולת אָפּצוהאַלטען דעם הים-מערישען פּראָצעס, דער נביאות-געזאַנ-טער „צוריקקעהר פון די זיהן אין זייער לאַנד“.

בעת און דער מלחמה-צייט האָט דער מיליטער-אנפיהרער פון די טערקען דזשעמאַל-פּאַשאַ געוואָלט צושטערען אונ-זער אויפבוי. איז אונזער ענטפער גע-ווען די אויסווירקונג פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע. אונזער ענטפער אויף די קרבנות פון ערשטען אנפאַל אין חודש אדר 1920 אין גליל העליון, וועו עס איז געפאַלען טרומפּעלדאָר און זיינע פריינד, איז געווען די חלוצים-בעוועגונג פון אונזער יוגענד. דער ענטפער אויף די קרבנות אין ירושלים פסח-צייט 1920 איז געווען די ראַטיפיצירונג פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע און סאַן-רעמאָ.

נאָך דעם גרויסען אַנפאַל אויף תל-אביב און די יודישע קאָלאָניעס אין יהודה, וואָס האָט מיטגעצויגען פיל קרבנות אין חודש מאַי 1921 איז אונזער ענטפער געווען די ערווערבונג און קאָלא-ניזירונג פון עמק — אונזער מאַטעריעלע און גייסטיגע פעסטיגונג און די אויסברײ-טערונג פון תל-אביב. נאָך דעם אנפאַל אין ירושלים אין נאָוועמבער 1921, זענען אלס ענטפער געבויט געוואָרען נייע ישובים הינטער ירושלים. אויף דעם גרוי-סען עקאָנאָמישען קריזיס פון די פאָרי-גע יאָהרען האָבען מיר געענטפערט: מיר ערווערבען און בעזעצען דעם עמק השרון, עכו און חיפה-איינגאַנג. אונזער ענטפער אויף דער לעצטער שווערנקייט און אונ-זער קאָלאָניע, וועט ווידער אמאָל זיין: ארבייט און אויפבוי מיט פערדרייפאַכ-טער אנשטרענגונג, מיט דער גרעסטער שנעלקייט און ברייטסטען מאַסשטאַב. נייע ערד, נייע מענשען און באַ-רען — דאָס איז די פאָדערונג פון פאָלק אויף זיין לאַנד!

און נאָך איין זאַך קאָנען מיר לערנען פון די דאָזיגע געשעהענישען: און אלע ערטער, וואו מיר האָבען פעסט געהאַט די ערד אונטער אונזערע פיס, וואו דאָס לאַנד איז ענג בעזעצט געוואָרען, איז דער ישוב געבליבען אונבעשעדיגט, דער עמק האָט כמעט גאַרנישט געליטען. די ערשטע אנגריפען זענען גלייך אפגעשטויסען געוואָרען. די זעלבע לאַגע איז אויך געווען אין תל-אביב מיט זיין 100-פּראָ-צענטיגער יודישער בעפעלקערונג, אין ירושלים און חיפה האָבען די צוזאַמענ-שטויסען געטראָגען שוין אנ'ערנסטען כא-ראַקטער, ווייל די בעפעלקערונג איז דאָרט א געמישטע. דער אמת'ער אונגליק איז געשעהן אין חברון און צפת, אין ערטער, וואו יודען בילדען א קליינע מינ-דערהייט און וואו עס איז נישטאָ קיין יונגע און פרישע קרעפטען. אויך די לאַנד ווירטשאַפטליכע ישובים, וואָס האָבען שטאַרק געליטען ווי קאַסטיניא, חולדה, א. אנד. זענען קליין און אומאָלירט.

אונזער אויפגאַבע איז איצט רערי-בער צו ערווערבען ווי וויט מעגליך קאָמפּאַקטע שטחים און בויען גרעסערע קאָלאָניעס, דער קרן-קימת וועט אין איצ טיגען מאָמענט גלייך, ווי אלע מאָל, ער-פילען זיין ראָל פון פּיאָנער פון אויפבוי און פאָרטזעצונג פון דער נאָרמאַלער אר בייט. דער חודש תשרי, דער ווילקומענס-טער חודש פאר אונזער ארבייט, דער-נעהנטערט זיך. איך פאָדער דעריבער פון אייך אלע און נאָמען פון כבוד פון אונ-זער פאָלק אנ'ענטפער:

עס טאָר נישט בלייבען קיין איין יו-דישע הויז אויף דער גאַנצער וועלט, וואָס זאָל זיך מאַקסימאַל נישט בעשטייערן פאר'ן איינקויף פון נייעם באָדען אין אונזער לאַנד פאר דער נייער קאָלאָניזא-ציע. יעדער ציוניסט, אלט צו יונג, מאַן אָדער פרוי מוז אין משך פון דעם חודש אָפּפערן א טייל פון זיין צייט, כדי צו שאַ-פען די נויטיגע סומען. און זאָל ער נישט נאָר זאַמלען געלד נאָר אויך אויפקלערען אומעטום, וואָס איז געשעהן און ארץ ישראל און וואָס פאר אנ'אויפגאַבען וואַר טען אויף אונז און דער צוקונפט.

אונזער פאָלק שטעהט אויף דעם שייד-וועג: וועט דאָס פאָלק ארויסווייזען דעם נויטיגען אונערליכען כח, וועט זיך ווידער בעשטעטיגען דער אַלטער שפּרוך: מעז יצא מתוק, דאַן וועט אונזער פאָלק ווייטער געהן אין שלום און ווי אונזער אמאָליגע פערפאָלגער, וועלען אויך די איצטיגע אויסרופען:

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל! ווען ישראל וועט האָבען ער-פאָלג, וועט ער זיין שעהן פאר'ן לאַנד און דאָס לאַנד וועט זיין שעהן פאר איהם

איך רוף אויף צו דער ארבייט! א גוט יאָהר און פרוכטבאַרע ארבייט!

—0—

יעדער יוד

מוז קענען זיין פאטערלאנד ארץ-ישראל!

אונזער אייביגע היים—די ערד פון אונזערע אבות, די הייליגע שטאט ירושלים, דער בית-המקדש, די מערת המכפלה, דער כותל מערבי שטעהען ווי לעבעדיגע דענקמעלער אין דעם ריזיגען, מאנו-מענטאלען ווערק פון פראפעסאר גרעץ

„די יודישע געשיכטע“.

אין א פרעכטיגען, בילדליכען סטיל, וועלכער לייענט זיך ווי אנ'אנ-ציהענדער ראמאן, שילדערט דער גרויסער יודישער געלערנטער די ענט-שטעהונג פון דער יודישער מלוכה, איהר אינערליכע ריבכטימער, די העלדישע מלחמות, די רעמבונגען צווישען די יודישע פארטייען, די נאציר-ליכע אוצרות, דער אויפשטאנד געגען די רוימער, דאס צוזאמענלעבען מיט די שכנות'דיגע אראבישע פעלקער אין טויזענדער אנדערע געשעהענישען, וואס זענען נאהענט און הייליג יעדען נאציאנאל-דענקענדען יוד.

דאס „לאדזער טאגעבלאט“ האט בעקומען א געצעהלטע צאהל עקזעמפלארען פון דעם דאזיגען וואונדערבארען ווערק און גיט זיי אוועק זיינע לעזער פאר א שפאט ביליגען-פרייז.

יעדער איינציגער, וואס וועט ברענגען דעם קופאן, וואס וועט זיין געדרוקט מארגען דינסטאג אין „לאדזער טאגעבלאט“, וועט בעקומען

7 גרויסע בענדער יודישע געשיכטע פאר בסך-הכל 14 זל.

פערגעסט נישט דינסטאג אויסצושניידען דעם קופאן!

האבען די „יודישע געשיכטע“ אין אייער הויז, הייסט פערמאגען א ווערטפולען גייסטיגען אוצר!

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד.ר רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוענד.

נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

קלאָרע ווערטער אין רמזים

אין דעם אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי

ענדליך האָבען מיר זיך ווידער דערוואַרט אויף אַן'אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי און דאָס מאָל פעהלען כמעט אין דעם אַרטיקעל יענע בעקאַנטע שלאָגערס, וואָס מיר זענען שוין געוואוינט צו זעהן אין די אַרטיקלען פון מאַרשאַל. דער נעכטיגער אַרטיקעל איז כמעט ריין זאַכליך און ער גיט קודם כל א קלאָרען איבערבליק פון דעם, וואָס האָט זיך אין די לעצטע חדשים געוועבט בסוד סודית אין דער אונטער קוליסען-פּאָליטיק פון'ם סיים. אַזוי דערוויסען מיר זיך, אז דער שטאַרק אָפּאָזיציאָנעלער לאַגער פון לינקס האָט זיך געוואָנדען מיט א שלום-פאָרשלאַג צו דער רעגירונג און דער פערמיטלער איז געווען דער סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי.

דער סיים מאַרשאַלעק האָט זיך מיט דעם פאָרשלאַג געוואָנדעט צום מאַרשאַל פּילסודסקי און דער מאַרשאַל האָט איהם מיט דער דאָזיגער מיסיע אָפּגעשיקט צום פּרעמיער שוויטאַלסקי.

מיר ווייסען נישט, וועלכע קאָץ עס איז דאָ איבערגעלאָפען דעם וועג און קאַליע געמאַכט די שלום-שטרעבונגען פון די לינקע. מעגליך, אז דאָ האָט אפשר גאַנץ שטאַרק געווירקט דאָס, וואָס דער מאַרשאַל פּילסודסקי האָט זיך נישט אָנגעכאַפּט מיט ביידע הענד אין דעם פאָרשלאַג און איבערגעשיקט דעם מאַרשאַלעק דאַשינסקי צום פּרעמיער שוויטאַלסקי צו דעם פּרעמיער, און וועמענס צייטען די פּ. פּ. ס. האָבען זיך געמוזט וועצען אויף דער אש פון זייער חורבן אין די קראַנקען-קאַסעס.

עס קאָן אָבער אויך מעגליך זיין, אז דער גוטער ווילען פון מאַרשאַלעק דאַשינסקי האָט זיך צושלאָגען אין דער עקשנות פון דער לינקער אָפּאָזיציע, וועלכע האָבען איהם, ווי עס זאָגט דער „קורייער פּאָראַני", בכיון פערפיהרט אין זאַק אַריין, געבענדיג איהם מכלומרשט אָנצוהערענישען וועגען שלום כוונות, וועלכע זיי האָבען נישט אויפריכטיג געמיינט.

און דעריבער וועט מאַכען אונז זעהר אינטערעסאַנט זיין די ערקלעהרונג פון מאַרשאַל דאַשינסקי צו דעם טייל פון מאַרשאַל פּילסודסקי'ס אַרטיקעל, אין וועלכען עס רעדט זיך וועגען דעם דאָזיגען שלום-מיסיע.

אינטערעסאַנטער איז אָבער נאָך מאַרשאַל פּילסודסקי'ס אַרטיקעל דאָרט, וואו ער שרייבט וועגען דעם, וואָס ער האָט געוואָלט רעדען אויף דער נישט צושטאַנדגעקומענער קאָנפערענץ מיט די פאָרשטעהער פון די סיים-קלובען.

דאָ גיט אונז מאַרשאַל פּילסודסקי אין א ריין זאַכליכער פאָרם זיינע בודזשעט-פאָרשלאַגען, וואָס ער האָט געוואָלט מאַכען אויף דער דערמאָנטער קאָנפערענץ. און מען מוז זאָגען, אז דער דאָזיגער אָרט אין דער ריין זאַכליכסטער אינ'ם אַרטיקעל, און עס איז טאַקע א גרויסע שאָד, וואָס די דערמאָנטע קאָנפערענץ איז נישט פאָרגעקומען; גאַנץ מעגליך, אז אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ וואָלט די שטימונג געווען א רוהיגע און דאָס וואָלט פיל גורם געווען צו א נייער תקופה אינ'ם געגענזייטיגען צוזאַמענלעבען פון סיים מיט דער רעגירונג.

מאַרשאַל פּילסודסקי'ס אַרטיקעל האָט מיט זיין זאַכליכקייט און רוהיגקייט די גרויסע מעלה, וואָס ווירקט אַלס ערשט-קלאַסיגען אַגיטאַציע-מאַטעריאַל פאַר דער רעגירונג. אין דעם אַרטיקעל ווערט געוויזען די מאַסען: גאָט זעהט ווער עס וויל שלום פאַר דער טובה פון'ם לאַנד, און ווער עס איז נאָר אויסען צו פיהרען אָפּאָזיציע לשם אָפּאָזיציע.

דער איצטיגער אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי איז דעריבער פיל שווערער אַראָפּצושלינגען פאַר דער אָפּאָזיציע ווי יענע בערוהמטע שאַרפע אַרטיקלען פון צופריהער. אויב דאָרט האָט די סיים-אָפּאָזיציע געמוזט אַראָפּשלינגען שווערע בעליידיגונגען, האָט זי אָבער דאָ געגען זיך א זאַכליכען בעשולדיגונגס-מאַטעריאַל, וואָס ווערט איהר בשום אופן נישט צוגעבען קיין איבעריגע סימפּאַטיע אין די רייהען פון די ברייטע פאָלקס-מאַסען.

דער אַרטיקעל איז דעריבער איינס פון די גלענצענדסטע מאַנעווערן, וואָס דער מאַרשאַל האָט אַמאָל געפיהרט נישט אויפ'ן שלאַכט-פעלד אינ'ם דונערן פון האַרמאַטען, נאָר אין שטילען קאַבינעט פון בעלוועדער — אויפ'ן געביט פון דער אינערליכער פּאָליטיק. דער סוף פון אַרטיקעל איז שוין געהאַלטען אין א ריין ליטעראַריש פילאָזאָפישען טאָן, וואָס ווערט ערטערווייז דורכגעפלאָכטען מיט שניידענדער איראָניע. אין דעם דאָזיגען טייל פון'ם אַרטיקעל רעדט דער מאַרשאַל וועגען די עפּאָכען פון דער מענשהייט, וואָס שטעלען מיט זיך פאָר דעם אונטערגאַנג און ירידה. און די דאָזיגע עפּאָכען, שרייבט מאַרשאַל פּילסודסקי,— זעהען מיר, ווי אַלטע שעהנע אידעען פערלירען זייער אינהאַלט, און די מענשען קלאַמערען זיך נאָר אין זייערע טרויעריגע פאָרמען. אַט די דאָזיגע ערשיינונג, בעמערקען מיר שטענדיג ווען די וועלט שטעהט אויף דער שוועל פון אונטערגאַנג.

דער רמז איז דאָ א גאַנץ קלאָרער — דער אונטערגאַנג פון דער דעמאָקראַטיע..

—פּס.

יודישע נייעס.

געשטאָרבען דער רב-הכולל אין אַדריאַנאָפּאָל

קאָנסטאַנטינאָפּאָל (יטא) דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פון 65 יאָר דער רב הכולל פון אַדריאַנאָפּאָל חיים באָה-מאַראַשע. דער פערשטאָרבענער האָט פערנומען דאָס אַדריאַנאָפּעלער כסא הרבנות 10 יאָהר און איז געווען געאַכטעט דורך דער גאַנצער בעפעלקערונג פון שטאָט.

אַנגענומען 50 יודען אין דער דינסט פון דער עבר-הירדן גרענעץ-וואַך

ירושלים (יטא) ווי עס דערוויסט זיך די יודישע טעלעגראַפען-אַגענטור, איז פערגרעסערט געוואָרען די צאָהל יודען אין דינסט פון דער עבר-הירדן גרענעץ-וואַך צוליב דעם פערבייטען די קאָלען-קאָמוניקאַציע אויף אויטאָמאָבילען. לעצטענס זענען אין דער דינסט פון דער גרענעץ-וואַך צוגענומען געוואָרען 50 יודישע שאָפערען.

בעזייטיגט פון זיין אַמט דעם יוד. וויצע-קאָמיסאַר פאַר פינאַנץ-ענינים אין דער סאָוו. רעגירונג מ. פרומקין

מאָסקווא (יטא) עס איז בעזייטיגט געוואָרען פון זיין אַמט מאַקסים פרומקין, דער וויצע-קאָמיסאַר פאַר פינאַנץ-ענינים אין דער צענטראַלער סאָוויעטען-רעגירונג. פרומקין, ווי אהרן שיינמאַן, וועלכער איז איצט אין בערלין, האָט מיטגעווירקט אין דער סאַנירונג פון די סאָוויעטישע פינאַנסען. ער האָט געשפּילט א בעדייטענדע ראָלע אין דער סטאַביליזירונג פון סאָוויעטישען געלד-קורס און איז געווען די סבה פון זיין בעזייטיגונג ווערט נישט אָנגעגעבען.

ערקלערונג פון יט"א

דאָס צענטראַל-ביוראָ פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור אין לאָנדאָן שטעלט פעסט, אז נישט אין דער יט"א-צענטראַלע און נישט אין וועלכע עס איז פון די יט"א-ביוראָען איז קיינמאָל נישט געווען בעשעפטיגט א מיטאַרבייטער מיט'ן נאָמען יעקב העלער (אָדער בעלער) און אַזא פערזאָן מיט דעם נאָמען איז קיינמאָל נישט בעפולמעכטיגט געוואָרען צו שרייבען אָדער פערשפּרייטען אַרטיקלען פאַר אָדער אין נאָמען פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור.

די פערטיידיגונג פון תל-אביב

„טעל אביב" די צוציהונג פון די אַראַבישע מאַסען. — דאָס פּאַריז פון ארץ ישראל. — די גלענצענדע ראָל, וואָס די שטאָט האָט פאַר'ן ישוב. — די סטראַטעגיע און מאַנעוור פון דער יודישער זעלבסטשוץ. — די נישט געלונגענע אַטאַקעס פון די אַראַבער.

פון אונזער קאָרעספּאָנדענט

א. טענענבוים.

איצט, נאָכדעם ווי די סכנה איז שוין אריבער און נאָכדעם ווי די ערשטע און איינציגע יודישע שטאָט, אונזער תל-אביב, איז ב"ה נצול געוואָרען פון דעם, וואָס דער שונא האָט געפּלאַנט פון איר צו מאַכען, איז כדאי מפרסם צו זיין מאַנכעס וועגען דער פערטיידיגונגס-אַקציע, וואָס תל-אביב האָט געהאַט פאַרגעשמען.

עס איז פאַר קיינעם קיין סוד ניט געוועזען, אז צוזאַמען מיט דער העץ-אַגיטאַציע, וואָס איז לעצטענס געפיהרט געוואָרען געגען יודען און געגען זייערע ישובים איז אויך געפיהרט געוואָרען א גאַנץ ספּעציעלע אַגיטאַציע געגען תל-אביב, אָדער, ווי די אַראַבער רופען עס: „טעלאַ-ביב.

אַט דאָס תל-אביב מיט זיינע אַספאַלטירטע גאַסען, שעהנע בנינים, בע'חנ'טע גערטענדלעך, קולטורעלע אנשטאַלטען, עלעגאַנטע געשעפטען, פּראַכטפולע ווילעס, מאָדערנע קינאָס, סימפּאַטישע קאַפע-הייזער און אנגענעהמער ים-פּלאַזשע, וואו הונדערטער און אפשר טויזענדער אַראַבער פון דער גאַנצער אומגעגענד פערברענגען גערן מעגליך זייערע געמיטליכע שעה'ן — אַט דאָס תל-אביב איז פאַר די לעצטע צייט אַזוי פּאָפּולער געוואָרען, אַז ניט נאָר מיר יודען בעווייזען זיך דערמיט, אַלס דאָס שענסטע שאַפונגס-ווערק פון נוי-אויפלעבענדען ארץ ישראל, נאָר אויך די אַראַבער פון לאַנד און פון די אַרומיגע מדינות רעדען דערפון ווי פון עפּעס א וועלטס-וואונדער.

עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז ווען אַן'אַראַבער אין לאַנד וויל זיך בערימען מיט זיינס עפּעס א ניי חפץ, צו מיט א מלבוש, מעבעל-שטיק, געשמוק, א. אַ. וו. גיט ער צו מיט שטאָלץ די ווערטער: „האַדראַ מין טעלאַ-ביב" (דאָס איז פון תל-אביב).

און וויל אַן'ארץ ישראלדיגער רייכער אַראַבער אָנטון דעם גרעסטען נחת רוח זיינס א גאַסט, וואָס איז צו איהם געקומען פון א שכנות'דיג לאַנד ווי סיריען, עגיפּטען, טראַנס-יאָרדאַניען צי מעסאָפּאָטאַמיען, דאַן פיהרט ער איהם אַהין קיין תל-אביב.

און וועלכע עלעגאַנטע אַראַבקע איז דען ניט איבערגליקליך, ווען זי קאָן זיך סטראָיען מיט א קלייד, הוט, שוך צו אַנדער דאַמען-געשעפטאַנר, וואָס איז געמאַכט געוואָרען אין תל-אביב?

מיט איין וואָרט: „טעלאַ-ביב, טעלאַ-ביב", „טעלאַ-ביב קאַיעס" און „טעלאַ ביב זעי באַריז" (תל-אביב איז שעהן, תל-אביב איז גוט און תל-אביב איז ווי פּאַריז). און דעריבער איז שוין קיין וואונדער ניט, אז ווען ס'האָט זיך אָנגעהויבען אין לאַנד די העצע געגען יודען און די העצער האָבען געוואָלט געבען דער פינסטערער דאַרפס-מאַסע עפּעס א מעקעכעל, וואָס זאָל זיי אויסערגעוועהנליך לאָקען צום רויב, האָבען זיי איהם צוגעזאָגט אויסצוגעבען תל-אביב מיט איהר גאַנץ עשירות.

און אין דער אמת'ן האָט מאַקי חברה הויפּט-רעדעל-פיהרער געהאַט א גוטען אַפּעטיט אויף תל אביב. און ווי ווייט דער ציל פון די אַראַבער איז געווען געריכטעט הויפּטזעכליך איינצונעמען תל-אביב, קאָן דינען דער פאַקט ווי אַזוי ערנסט און איבערלעגט זיי זענען צוגעטרעטען צו אַטאַקירען אונזער שטאָט, בעת אין אַנדערע ערטער איז ביי זיי דער אַנגריף צוגעגאַנגען גיך און ווילד און אָפּטמאָל אונאיבערלעגט, האָט דאַגעגען די פאַרבערייטונג צו שטורמען תל-אביב געדויערט 4 טעג בסדר און דאָס אויך מיט א גוט-אויסגעאַרבייטען פּלאַן און סטראַטעגישע אויסרעכנונג.

און ווי פאַרזיכטיג די אַנפאַלער זענען דערביי געווען קאָן מען אויך זעהן דערפון, וואָס ניט קוקענדיג, וואָס דאָס יפו'ער פעבעל האָט זיך זייט דאָנערשטאָג געריסען צום אַנגריף, האָט דאָך זייער הויפּט-קאָמאַנדאַ צוריקגעהאַלטען, ביז זיי האָבען ניט בעקומען גענוג פערשטאַרקטע כחות פון דער אַרומיגער געגענד.

און אַזוי האָבען אונזערע אויסשפּיר-פּאָסטענס נאָך פרייטאָג, דעם 23/8 געמאָלדען וועגען גאַנצע מחנות אַראַבער, וואָס ציהען פון אַלע וועגען און שטעגען קיין יפו צו, באַלד האָבען אויך אונזערע געהיים-סיגנאַליזאַציעס בעריכטעט, אַז קיין יפו געהען כסדר אויך פון דרום-לאַנד, אייזלען און פרדות בעלאַדען מיט לעדיגע זעק, שטריק און ענליכע מכשירים אויף צו פערפּאַקען חפצים...

בעקומענדיג אַט די ידיעות האָט אונזער גענעראַל-שטאַב זאָפאָרט פונקט דעריגעשטעלט אַלע רעזערוו-וואַכען אויף די פּאָסטענס און פעראָרדענט צו זיין גרייט און אויסצופּאַסען אויף די נויט-סיגנאַלען.

אינצווישען האָבען פון מינוט צו מינוט גענומען אַנקומען אַלץ טרויעריגערע ידיעות פון ירושלים, פון איהרע פאָרשטעט און פון די פערשידענע מושבות אין יהודה, וועלכע זענען בסדר אַטאַקירט געוואָרען דורך די צעווילדעוועטע אַנפאַלער.

זעלבסטפערשטענדליך האָט תל-אביב, וועלכע איז געווען דער צענטראַל-פונקט פאַר גאַנץ ארץ ישראל און דעם דאָזיגען ערנסטען מאָמענט אויך ניט פערגעסען אַן איהר עלטסטער שוועסטער ירושלים און ווי ווייט מעגליך, ניט קוקענדיג אויף דער געפאַהר, אַרויסגעשיקט אהין שטוצע און הילף. שבת גאַנץ פריה, דעם 24/8, האָבען אונזערע סיגנאַל-סטאַציעס, וועלכע האָבען געאַרבייט אויף דרום זייט שטאָט געמאָלדען, אַז אין שונא'ס לאַגער, אויף מערב-זייט יפו, בעמערקט זיך עפּעס א צו-שטאַרקע בעוועגונג.

באַלד זענען אויך אָנגעקומען אונזערע פאָרפּאָסטענס, וואָס האָבען אָפּגערירט ביי דער ים-ליניע און מיטגעטיילט, אז דער שונא קאָנצענטרירט אויך ביים ברעג ים אַרום מעטשעט פון חאַסאַן בעק שטאַרקע כחות און בערייטעט זיי פאַר צום אַנגריף. בליץ שנעל זענען מאָביליזירט געוואָרען אונזערע הויפּט-קרעפטען און פערטיילט געוואָרען אויף די הויפּט-פונקטען אין שטאָט, וועלכע האָט אין איין אויגענבליק בעקומען אַן'אויסזעהן ווי אַן אמת'ער מלחמה-לאַגער.

דער פּלאַץ אַרום דער משטרה (פּאָליציי) איז תיכף פערוואַנדעלט געוואָרען אין א זאַמעל-פונקט פאַר די רעזערוו-פּאָליציסטען, וועלכע זענען מיט ערלויבנישען פון דער מאַכט מאָביליזירט געוואָרען.

די פריוויליגע פייערלעשער, וועלכע זענען געווען בעוואָפענט מיט ספּעציעלע שטעקענס, האָבען פאַרבערייטעט אַלע מכשירים און לעש-אַפּאַראַטען אויפ'ן פאַל פון א שרפה.

אַלע אויטאָס, וועלכע אונזערע העלדישע און איבערגעגעבענע שאָפערען האָבען זאָפאָרט געשטעלט צו פערפיגונג, האָבען זיך אויסגעשטעלט אויפ'ן גרויסען פּלאַץ נעבען „פּאַלאַטין-האָטעל" און געווען גרייט אויף איבערצוואַרפען די קרעפטען וואוהין מ'האָט בעדאַרפט.

די פעלד-אַמבולאַטאָריעס און רעטונגס-אויטאָס מיט מעדיקאַמענטען און פעלד-בעטלעך זענען אויגענבליקליך צושטעלט געוואָרען אויף די געהעריגע ערטער.

די רעזערווע-קליניקס זענען זאָפאָרט בעזעצט געוואָרען דורך די פריוויליגע באַרמהאַרציגע שוועסטערן, וועלכע האָבען זיך געמאָלדען אין די הונדערטער.

דער „רויטער מגן דוד" האָט צושטעלט אין אַלע געפעהרליכסטע ערטער זיינע רעטונגס-חברים און אין פערשידענע פונקטען פון שטאָט זענען איינגעריכטעט געוואָרען קיכען אויף הייס וואַסער א. אַז. וו.

די ראָוועריסטען און מאָטאָציקליסטען זענען געשטאַנען בערייט פאַר דער משטרה צו יעדען רוף און אויך די גאַנצע ציוויל-בעפעלקערונג האָט זיך בעוואָפענט מיט וואָס איינער האָט נאָר געקאָנט.

אַלע דרעקסלערייען און טישלערייען ווי אויך שלאָסערייען האָבען זאָפאָרט גענומען אויסאַרבייטען שטעקענס און זיי פערטיילען דער ציוויל-בעפעלקערונג. די ציוויל-בעפעלקערונג ווידער האָט זיך אָרגאַניזירט אין פערשידענע גרופּען און באַטאַליאָנען און געהאָלפען דער הגנה בעוואַכען דעם אינערליכען טייל שטאָט.

די סיגנאַליזאַטאָרען זענען צושטעלט געוואָרען אויף אַלע הויכע ערטער פון שטאָט און עס איז געשטאַנען ברייט אויפצונעמען דעם קאַמף פון אַנפאַלענדען שונא.

דערביי איז אָבער ווילכטיג צו ערקלערען, אַז היות ווי מיר האָבען דאָך געהאַט צו פיהרען אַן'אָפּוועהר-קאַמף, און היות ווי דער שונא האָט געהאַט גלענצענדע נאַטירליכע פּאָזיציעס: פון איין זייט די שטאָט יפו מיט איהר הויך-געלעגענער געאָגראַפישער לאַגע און פון דער אַנדערער זייט די פיל אַרומיגע אַראַבישע באַיאַרעס, וועלכע בילדען פון זיך אַליין א גוט-געדעקטע פּאָזיציע, — און דעריבער בעשלאָסען געוואָרען ניט אַרויסצורוקען אונזערע הויפּט-קרעפטען אַנטקעגען דעם אַנגרייפער, נאָר אומגעקעהרט איהם לאָזען צוערשט זיך נעהנטערן צו דער שטאָט און בליץ-שנעל איהם צו פערשליסען הינטען-אַרום דעם וועג אויף צוריק און דאָ איהם ערשט מקבל פנים זיין אַזוי כדין וכדת...

אַט אין דער ריכטונג איז אַלץ פאַר-

(ענדע זעט 4)

דער צוזאַמענפאָהר פון יוד. סטודענטען אין פּוילען, וואָס שטודירען אין אויסלאַנד

מיליאָן דאָלאַר א יאָהר געהט לאיבוד פאַר פּוילען צוליב דער בילדונגס-פּאָליטיק לגבי די יוד. סטודענטען. — דעפּ. גרינבוים'ס רעדע. — יוד. סטודענטען פאָדערן א פּאָליטעכניקום אין לאָדז

פּלאַן פון „אַן'אַלגעמיינער יודישער סטודענטען-אַגענץ".

שבת איז געווען אין וואַרשא, אין אַקאַדעמישען הויז, געשלאָסען געוואָרען דער ערשטער צוזאַמענפאָהר פון יודישע סטודענטען אין פּוילען, וועלכע שטודירען אין אויסלאַנד. דער צוזאַמענפאָהר איז געווען א אימפּאָזאַנטע דעמאָנסטראַציע פאַר דעם יודישען אַקאַדעמיקער, וועלכער מוז פערלאָזען זיין היימלאַנד און נאָשען תורה אין אַלע מלוכות פון אייראָפּא. דער נייער גלות פון דער יודישער יוגענד איז שרעקליך, ווייל די גרויסע אַרמעע פון איבער 7000 יודישע יוגנטליכע, וואָס בעזוכען די אויסלענדישע הויכשולען, לעבט אָפּט אין עלענד און נויט, און דערצו נאָך אין א מאָראַלישער אָפּגעריסענהייט פון זייערע אייגענע, פון דער יודישער קולטור און לעבען. דעריבער זענען פאַר די דעלעגאַטען פון די אויסלענדישע קבוצים געשטאַנען זעהר ווייכטיגע אויפגאַבען.

דעם צוזאַמענפאָהר האָבען אָרגאַניזירט פאָרשטעהער פון דער יודישער „סוועמעפּאַמאַץ" אין פּראַג, וועלכע רעכענען איבער 1500 חברים פון פּוילען און א גרופּע סטודענטען פון פּאַריז, וואו עס געפינט זיך ווי בעוואוסט איינע פון די גרעסטע יודישע סטודענטען-קבוצים.

אויף דעם צוזאַמענפאָהר זענען געווען פאָרטרעטען סטודענטען פון פראַנקרייך, בעלגיען, טשעכיען, עסטרייך, שווייץ, דייטשלאַנד, איטאַליען און ארץ ישראל. ביי דער ערעפענונגס-זיצונג זענען אָנוועזענד געווען פאָרשטעהער פון בילדונגס און אויסערן - מיניסטעריום, וואַרשאַווער שטאָט-ראַט, פון יודישען „קאָלאָ", פון דער יודישער געמיינדע און פון סטודענטען אָרגאַניזאַציעס. דער ערשטער טייל פון דער אַרבייט, נאָך דער פייערליכער, ערעפענונגס-זיצונג, וועלכע האָט געדויערט א פאָר שעה, איז קודם כל בעשטאַנען אין פּראָטעסט געגען דעם „נומערוס קלאַוזוס" (אין דער טעאָריע איז ער, ווי בעוואוסט בטל געוואָרען געגען דער איבערבלייבעניש פון דער באַרבאַרישער גזירה אין צאַרישען רוסלאַנד זייט דעם יאָהר 1882.

די דעלעגאַטען האָבען אָנגעוויזען, אַז די יודישע סטודענטענשאַפט פערברויכט אין אויסלאַנד איבער 2 מיליאָן דאָלאַר יעהרליך פאַר די אויסלענדישע הויכשולען. מיט דער געוואַלדיגער סומע האָט די פּוילישע מלוכה געקאָנט אויפבויען נייע אוניווערזיטעטען אין לאַנד און פערגרעסערן די אַלטע, בכדי נישט צו פערטרייבען איהרע בירגער פון זייער היים. די דעלעגאַטען האָבען אין א בעזונדערער רעזאָלוציע געפאָדערט צו גרינדען א צווייטען מעדיצינישען פאַקולטעט אין וואַרשא און א פּאָליטעכניקום אין לאָדז.

א לענגערע רעדע איבער דער שטעלונג פון דער רעגירונג און די פּוילישע אוניווערזיטעטען צו דער פראַגע פון אויפנעמען יודען אויף די פּוילישע הויכשולען, האָט געהאַלטען דעפּ. גרינבוים, וועלכער האָט אָנגעוויזען צווישען אַנדערן, אַז אין פּוילען שטודירען 80% יודישע סטודענטען רעכט און הומאַניסטיק, ווי שפּראַכען, פילאָזאָפיע, היסטאָריע א. אַז. וו. און נאָר 20% מעדיצין און טעכניק. אין אויסלאַנד איז פונקט פערקעהרט. נישט קוקענדיג אָבער דערויף, ווייזען אָן די פּוילישע מלוכה-מענער, אַז 23% פון דער אַלגעמיינער סטודענטענשאַפט אין פּוילען בעשטעהט פון יודען, וואָס איז א זעהר גרויסער פּראָצענט לגבי דער יודישער בעפעלקערונג אין לאַנד.

דערביי ווערט אָבער גאָר נישט גענומען אין בעטראַכט, אַז מען שפּייסט אַרויס די יודישע סטודענטען פון די צוויי ווילכטיגסטע פאַקולטעטען: מעדיצין און טעכניק. דעפּ. גרינבוים בעט די דעלעגאַטען פון אויסלאַנד איהם צו צושיקען מאַטעריאַל, וואָס זאָל איהם נוצען אין קאַמף פאַר די רעכט פון יודישע אַקאַדעמיקער. די צווייטע פראַגע איז געווען דער ענין וועגען „נאָסטריפיקאַציע". דער סטודענטען-קאָנגרעס האָט פּראָטעסטירט געגען די שוועריגקייטען, וואָס מען מאַכט אַבסאָלווענטען פון די אויסלענדישע הויכשולען, וועלכע האָבען נישט קיינע מאַטורעס פון די פּוילישע מלוכה-שולען. אין די דאָזיגע ענינים האָט דער צוזאַמענפאָהר געשיקט א דעלעגאַציע צום בילדונגס-מיניסטער און גלייכצייטיג אויך אינטערווענירט וועגען די פּאַספּאָרט-שוועריגקייטען. נאָך א לענגערער קאָנפערענץ האָט מען דער דעלעגאַציע ערקלערט, אַז די פאָדערונג וועט גענומען ווערען צו קענטניש. א אַנדערע דעלעגאַציע האָט אויך מיט ערפאָלג אינטערווענירט ביים קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום.

דער צווייטער טייל אַרבייט איז אויף די קאָמיסיעס און אויף דעם פּלענום פון צוזאַמענפאָהר איז געווען א קאָנסטרוקטיווער. דאָ האָט מען געגרינדעט א אָרגאַניזאַציע פון סטודענטען, פּוילישע בירגער, וואָס שטודירען אין אויסלאַנד, ווי אויך א בירגערליכען הילפס-קאָמיטעט פאַר די יודישע סטודענטען אין אויסלאַנד, אין וועלכען עס זענען געוועהלט געוואָרען: סענ. ראַפאַל שערעשעווסקי, פּראָפ. שאָר, פּראָפ. באַלאַבאַן, ד"ר ביבאָווסקי, אדוו. גראָספעלד, דעפּ. פאַרבשטיין, דעפּ. גרינבוים, רעד. א. גאָלדבערג און רעד. אָפּענשלאַג. דער קאָמיטעט האָט שוין אויסגעאַרבייט פּרטים פון דער אַקציע. די אינטערעסאַנטעסטע דיסקוסיע אויף דעם גאַנצען צוזאַמענפאָהר איז געגאַנגען אַרום דעם קולטור-רעפעראַט, וועלכער האָט בעהאַנדעלט די פראַגע פון דער קולטור-אַרבייט אין די שטודירענדע קבוצים אין אויסלאַנד. די אָנגענומענע רעזאָלוציעס נאָך דער דיסקוסיע פאָדערן אויף דעם יודישען אַקאַדעמיקער צווישען אַנדערן, צו שטעהען אין דער ערשטער רייה אין קאַמף פאַר אונזער נאַציאָנאַלער אויפלעבונג און ווענדעט זיך צום קוראַטאָר פון דעם העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים צו עפענען די טויערן פאַר די יודישע סטודענטען פון פּוילען און גרינדען נייע פאַקולטעטען און פערגרעסערן די שוין עקזיסטירענדע.

דער צוזאַמענפאָהר האָט זיך געשלאָסען ביי די קלאַנגען פון „התקוה". די לעצטע רעדנערין סטוד. שמואלעוויטש (לאָדז) סטוד. יונגשמאַן (פּראַג) און ד"ר שובער האָבען אָנגעוויזען, אז אויף דעם יודישען סטודענט ליגט דער חוב צו נעמען א אַקטיווען אָנטייל אין דער שאַפונג און אונטערשטיצונג פון דער נייער העברעאישער און יודישער וויסענשאַפט, משפּיע צו זיין אין נאַציאָנאַלען זין אויף יודישע סטודענטען, וואָס זענען געבוירען אין אויסלאַנד בכדי צו שאַפען א „אַלגעמיינע יודישע סטודענטען אַגענץ".

לאָדז, די שטאָט, וואָס שיקט אַרויס אַם מייסטען סטודענטען קיין אויסלאַנד איז אויף דעם צוזאַמענפאָהר געווען רעפּרעזענטירט נאָר דורך צוויי דעלעגאַטען. פאַר די איבעריגע האָט אויסגעפעהלט געלד. ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז לעמבערג, וואָס האָט א קלענערן סטודענטען-קבוץ אין אויסלאַנד, האָט געשיקט 10 דעלעגאַטען אויף די קאָסטען פון די דאָרטיגע קהלה. דער פּרעזעס פון אונזער קהלה האָט פאַר דעם צוזאַמענפאָהר געהאַט נאָר „אַ הייסע בעגריסונג"

אויך גוט!

א לאָדזער דעלעגאַט.

איטאַליענישע פּרעסע וועגען איבערנעהמען דעם פּאַלעסטינאַ-מאַנדאַט דורך איטאַליען

רוים (יטא) די איטאַליענישע פּרעסע ווידמעט לעצטענס פיל פּלאַץ די געשעהענישען אין ארץ ישראל. בעזונדערס אינטערעסירען זיך די איטאַליענישע צייטונגען מיט די אַרויסגעזאָגטע מיינונגען, אז דער מאַנדאַט איבער פּאַלעסטינא זאָל איבערגעגעבען ווערען איטאַליען.

די רוימישע צייטונג „טריבונא", וועלכע שטעהט זעהר נאָהענט צו די רעגירונגס-קרייזען, פערעפענטליכט אַן'אַרטיקעל אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן לעצטען אַרויסטריט פון לאָרד ראָטערמער, איבערצוגעבען דעם פּאַלעסטינער מאַנדאַט.

די „טריבונא" דאַנקט לאָרד ראָטערמער, וואָס ער געפינט אַז דאָס איטאַליען, וועלכע פערמאָגט נישט קיין רויה-שטאָפען און האָט א בעפעלקערונג, וואָס וואַקסט אין איין שטייגען, נויטיגט זיך אין טעריטאָריאַלע מאַנדאַטען. די צייטונג פּאָלעמיזירט אָבער מיט'ן לאָרד ראָטערמער, זאָגענדיג דאָס אויב ער געפינט אַז, אַז דער פּאַלעסטינער מאַנדאַט איז פאַר ענגלאַנד א צו-שווערע פינאַנציעלע לאַסט, ווי אַזוי וועט איטאַליען זיין אומשטאַנד זיך אונטערצונעמען אויסצוהאַלטען אַזעלכע אויסגאַבען.

די „טריבונא" דערמאָנט ווייטער די שוועריגקייטען, וועלכע ענגלאַנד האָט ביים אויספיהרען דעם פּאַלעסטינער מאַנדאַט, ווייל זי מוז זיך רעכענען מיט'ן קאָנטראָל פון דער „יודישער אַגענץ" און זאָרגען נישט צו האָבען געגען זיך דאָס אַמעריקאַנער יודענטום, וועלכעס איז שטאַרק פאָרטרעטען אין דער „אַגענץ".

דער פאָרשלאַג פון לאָרד ראָטערמער ענדיגט די „טריבונא" איהרע אויספיהרונגען — וועלכער איז איינענטליך בלויז זיין פערזענליכער און ווערט נישט געטיילט פון קיין שום פּאָליטישער פּאַרטיי אין ענגלאַנד, שיינט אפילו מעגליך נישט צו זיין אַנגענעהם פאַר איטאַליען, וועלכע ברויכט, אמת טעריטאָריעס, אָבער בלויז אַזעלכע, וואָס ברענגען איינקונפט און אַזעלכע געפינען זיך נאָר אין אַפריקאַ.

אויב לאָרד ראָטערמער וויל אויסנוצען זיין איינפלוס לטובת איטאַליען, ענדיגט די „טריבונא" זאָל ער דאָס בעסער טון אין דער ריכטונג פון אַנטוירען פאַר אָפּגעבען איטאַליען איינעם פון די מאַנדאַט געביטען אין אַפריקאַ.

לאדזער כראניק.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען.

א. פּאַניעווויטש, פּאַביאַניצער 50; לאַנדזינסקי, פּעטריקאַווער 104; סאָקאָלעוויטש, פּזשעיאַזד 19; רעמפּעלינסקי אַנדזשעיאַ 26; זינדעלעוויטש, פּעטריקאַווער 25; סאָסנערקעוויטש, זגערזשער 54; פּאַראַוויטקאַ, בזשעזשינער 56.

לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל.

לטובת די געליטענע יודען פון ארץ-ישראל געזאמעלט דורכ'ן „לאדזער טאַגעבלאַט":

אין משך פון נעכטיגען טאַג זענען איינגעפלאסען פאַלגענדע שפּענדען:

יחיאל ראנטשקא, גדאנסקא 5 געזאַמעלט אויף א תנאים אין סקאַזשיפּעק 11 זלאטיס, ברידער קארן — 5 זלאטיס, טענענבוים, ווסכאַדניא 57 — 5 זלאָטיס יאַקובאָוויטש פּאָמאַרסקא 5 — 5 זלאָטיס, דור יעקב לייבאָוויטש 5 זלאָטיס. נטע לייבאוויטש 2 זל. צוזאמען 33 זל.

ווייטערע נדבות ווערען אנגענומע אין אדמיניסטראַציע פון „לאַדזער טאַגעבלאַט".

דאס סעזאָן-ווינטעל אויפ'ן טעקסטיל-מארק האט זיך צוריקגעדרעהט...

שוואַכער פּדיון אין טעקסטיל-מסחר.—די לאַגע אויפ'ן תבואה-מארק איז שולדיג אין דעם.—פעסטער פּרייז-טענדענץ אויף בוימוואָל-אַרטיקלען.

נאָכדעם, ווי עס האט זיך אין דער פאַרלעצטער וואָך אָנגעהויבען אין לאָדז א שטאַרקע נאָכפראַגע אויף ווינטער-אַרטיקלען, איז אין דער פאַרגאַנגענער וואָך, דער פּדיון אביסעל שוואַך געוואָרען און מ'האט געמאַכט וועניגער קניות.

וואָס איז אייגענטליך די סיבה דערפון, וואָס דאָס סעזאָן-רעדעלע האט זיך מיטאמאל צוריקגעדרעהט?

אין אָנהויב האָבען די סוחרים געמאַכט איינקויפונגען בלויז פון די נויטיגסטע סחורות; די וואַרימע וועטערען האָבען, צוזאמען מיט דער אונלאָרער ווירטשאַפטליכער לאַגע, אַריינגעבראַכט א געוואַלדיגע דעזאָריענטאַציע צווישען דעם סוחר'טום. קיינער האט ניט געוואוסט, צי יאָ אָנגרייטען סחורות אויפ'ן ווינטער-סעזאָן, אָדער ניט. ערשט דער סוף פון שניט און די קיהלע וועטער'ס, וואָס זענען אָנגעשטאַנען פאַר צוויי וואָכען, האָבען גורם געווען דעם אָנהויב פון א בעסערער קאָניונקטור. צוליב דעם האט זיך אָנגעהויבען א בעוועגונג און מעהרערע בראַנזשען, וועלכע האָבען גענומען אַריינמען פאַר'ן ווינטער-סעזאָן. אָבער די וואַרימע וועטער'ס די פאַריגע וואָך, האָבען שוין א קלאַפּ-געטאָן דאָס סעזאָן-רעדעל, וואָס האט זיך צוליב דעם געמוזט טיילווייז אָפּשטעלען. א נאָך וויכטיגערע סיבה דערפון, וואָס דער אומזאַץ אין מסחר האט זיך פאַרטייטענד פאַרקלענערט איז דאָס, וואָס די פּרייזען אויפ'ן תבואה-מארק זענען געפאַלען. דאָס ברענגט דערצו, אז דער פּויער האלט זיך אָפּ פון פאַרקויפען די תבואה, מהאי טעמא איז ער ניט אומשטאַנד איינצוקויפען אויפ'ן ווינטער די נויטיגע זאַכען. ער וואַרט ווי לאַנג ער קאָן נאָך; אז דער ווינטער וועט איהם אונטערבלאָזען שטאַרקער, וועט ער שוין זיין געצוואונגען צוקומען און שטאָט אַריין קויפען.

מ'דאַרף וויסען, אז ניט בלויז ביי אונז אין פּוילען איז דער פּרייז פון תבואה געפאַלען. אויף אַלע תבואה-בערזעס הערשט א טענדענץ פון פּרייז-פאַרקלענערונגען. אגב איז דאָ תבואה לרוב. די מילנער זענען פאַרזיכטיג מיט די תבואה-טראַנזאַקציעס. זיי פאַרזאָרגען זיך בלויז מיט תבואה אויף 1 — 2 וואָכען. נאָך ערגער איז עס אין וואָהלין און מזרח-גאַליציען, וואו די לאַנדווירטשאַפט ציהט איהר הויפּט-יניקה פון האָפּען. האָפּען ווערען היינט אזוי וועניג עקספּאָרטירט, אז די פּרייזען פון דעם לאַנד-אַרטיקעל איז געפאַלען ביז א מינימום. די לאַגע אין וואָהלין און גאַליציען איז דעריבער א שווערע, און דאָס האט א ניט-קליינע השפּעה אויפ'ן מסחר ביי אונז.

עס איז דעריבער ניט קיין ספק, אז אויב די לאַגע אויפ'ן תבואה-מארק וועט זיך ניט פאַרשטאַרקען, וועט זיך די נאָכפראַגע אויף ווינטער-סחורות מצד דער דאָרפישער בעפעלקערונג ניט פיל בעסערען זיך. אלזא, אויף אַזאַ אופן וועט די קאָנסומציע פון טעקסטיל-אויסאַרבייטונגען זיין זעהר א שוואַכע, און דאָס בעדייט א נייע קאַטאַסטראָפע.

לעת-עתה איז אויך נאָך ניט אַריינגעטרעטען קיין גרינדליכע פאַרבעסערונג אין דער צאָהלונגס-פעהיגקייט פון קונה. הגם אין די לעצטע וואָכען האָבען זיך אין דער הינזיכט געוויזען גוטע סימנים, האט די פאַרגאַנגענע וואָך אַריינגעבראַכט א פיל-שטאַרקע פאַרערגערונג אין פּדיון. צוליב דעם זענען פיל וועקסלען פון לאָדזער און וואַרשאַווער סוחרים שוין ווידער געגאַנגען צום פּראָטעסט.

און כאָטש עס לייזט זיך לעצטענס ווינציגער פאַר טעקסטיל-סחורות, זענען מעהרערע אַרטיקלען טייערער געוואָרען. בעזונדערס זענען געשטיגען די פּרייזען פון געוויסע ווינטערדיגע בוימוואָל-סחורות און שטאַנדאַרט אַרטיקלען, ווי וויכטאַרג, אָקספאַרד א. א. וו. די זעלבע ערשיינונג איז אויך צו בעמערקען אין פאַרשידענע מינים בוימוואָל-גאַרנ'ס. די סיבה פון דער פּרייז-העכערונג איז דער געשטיגענער פּרייז פון רויה-שטאָפען אין אויסלאַנד.

א. ב.

לאדז אין 10 יאהר ארום

א סוף צום דירות-מאַנגעל

א הונגער אונזשעניער האט אויסגעפינען א פּלאַן ווי אזוי צו שטעלען די דירות-נויט אין אונזער שטאָט. א גאַנץ הייזעל פון 2 צימער און א קוך מיט דעם גאַנצען איינריכטונג וועט קאָסטען 13 טויזענט זל. (פון דער כראָניק און נעכטיגען לאָדזער טאַגעבלאַט).

מזל-טוב אייך, יודען א סוף צו דער דירות-נויט. א סוף צו די 600 דאָלאַר אָפּטרעט-געלד פאַר צוויי לעכער אויף א בוידעם. אויס קאָנפליקטען צווישען ווירטסלייט מיט לאָקאַטאָרען. אויס מעקלערס. אויס קאָמאָרניקעס. אויס לאָקאַטאָרען-פאַראיין. אויס סובלאָקאַטאָרען. מיר ווערען אַליין גאַספּאַדאַזשעס און באַסטאַ!..

לאָמיר זיך אַקאָרשט פאָרשטעלען ווי די דירות-פראַגע וועט אויסזעהן, זאָלען מיר זאָגען אין צעהן יאָהר אַרום:

א פּאָר פאָלק וועט האַלטען פאַר א חתונה, וועט דאָס פּאָרעל ניט אַרומלויפען צו די מעקלערס. מ'וועט ניט נעמען קיין האַנד-געלד, און שפּעטער ניט דרעהען מיט דעם פּרייז. מ'וועט ניט קריכען אין די מעבעל-געשעפטען וואו מ'גיט „נאַ ראַטי". אז די מחותנים וועלען אָפּשמועסען זייער חתונה, וועט מען נעמען דעם נדן, אַריינגעהען צום אינזשעניער, בעשטעלען א הייזעל מיט מעבעל, מיט בעטען, טישען, שענק קוך-געשיר, פון א טעפּעל ביז א וואַלגער-האָלץ. און אויסנאַמס פאַל — אויך א קינדער-וואָזיק...

נאָכ'ן מצוה-טענצעל, די געסט וועלען זיך געהען אַהיים, און חתן-כלה אויף זייער ראַיינען בעל-הבתישקייט, א פאַרטיגער בעל הבית א פאַרטיגע בעל הבית'טע מיט איינענע בעטען און מיט אַן אייגענעם וואַלגער-האָלץ...

פאַר די טירען פון די אַלטע פיערשטאָקיגע הייזער וועט זיין אויסגעקלעבט מודעות:

„צו פאַרדינגען דריי שטובען מיט א קוך בחצי חינם".

„א דירה מיט אַלע בעקוועמליכקייטען דער לאָקאַטאָר בעקומט אומזיסט עלעקטריע מיט בעהייצונג".

די הייזער וועלען פוסטעווען. די ווירטסלייט וועלען אַליין קעהרען די גאַסען, א לאָקאַטאָר וועט מען זוכען מיט ליכט. צו וואָס זאָל ער זיין א לאָקאַטאָר, אז ער קען ווערען א גאַספּאַדאַזש.

אַט אזוי וועט ענדליך געלעזט ווערען די דירות-נויט אין לאָדז. דאָס וואָס אַלע ביז איצטיגע רעגירונגען אין פּוילען האָבען ניט געקענט רעאַליזירען, האָט איין לאָדזער אינזשעניער בעוויזען צו לעזען. א סוף מיט די גאַספּאַדאַזשעס. אויס עקזעקוציעס. אויס עקסמיסיעס. און דער עיקר: — אויס לאָקאַל-שטייער, און ממילא אויס די ליציטאַציעס.

יאָ דעם עיקר האָב איך פאַרגעסען:

אפשר ווייסט איהר עפּעס פון א שטוב מיט א קוך? ס'קען זיין אויף א „משוואַרטאַק". דריי הונדערט דאָלאַר צעהל איך מזומן...

אב — נעט.

בלויז 4 גרויסע לאדזער פאבריקען

גיבען חיונה 100,000 מענשען

טשעקאַווע סטאַטיסטיק פון דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

די לעצטע סטאַטיסטיק, וואָס איז נוגע דער צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע בעווייזט, אז די גרעסטע טייל פון דער אַרבייטענדער בעפעלקערונג ווערט אויסגעהאַלטען פון דער אזוי-גערופענער גרויסער טעקסטיל-אינדוסטריע.

אויב מ'זאָל אַריינרעכנען א פאַבריק, וואָס בעשעפטיגט מעהר ווי 500 אַרבייטער, צו דער קאַטעגאָריע גרויס-פאַבריק, זענען אין לאָדז דאָ דרייסיג אַזעלכע פאַבריקען.

לויט דער צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער, שטעהט אין דער שפּיץ פון דער לאָדזער גרויס בוימוואָל-אינדוסטריע די פירמע „שייבלער און גראָהמאַן". וועלכע האט אין יאַנואַר ד. י. בעשעפטיגט 9817 אַרבייטער. ווייטער געהט די „ווידזעווער מאַנופאַקטור", אין וועלכער עס אַרבייטען 8500 אַרבייטער, דאַן „י. ק. פּאָזנאַנסקי" — 4290 אַרבייטער, „לודוויק גייער" בעשעפטיגט היינט 4502 אַרבייטער.

די דערמאָנטע זענען די 4 גרעסטע טעקסטיל-פירמעס אין לאָדז, וועלכע בעשעפטיגען 26,819 פּערזאָן אָדער א פערטעל טייל פון דער גאַנצער בעפעלקערונג, וועלכע איז בעשעפטיגט אין דער לאָדזער טעקסטיל-אינדוסטריע. אויב מ'זאָל דערביי אָננעמען, אז יעדער אַרבייטער האַלט אויס פון זיין לויהן דורכשניטליך 4 פּערזאָן, מוז מען קומען צום אויספיהר, אז בלויז פון די דאָזיגע 4 פאַבריקען לעבען אין לאָדז העכער 100 טויזענד מענשען ד. ה. א בעפעלקערונג פון א גרויסער שטאָט.

סך-הכל האט אין אָנהויב 1929 די לאָדזער גרויסע טעקסטיל-אינדוסטריע (אַלע צווייגען) בעשעפטיגט 96,881 אַרבייטער.

פון „ברית-תרומפּלדור".

דינסטאָג דעם 27/9 ווערט געעפענט דער קן אין לאָדז.

די קאַנצעלאַריע נעמט אָן איינשרייבונגען יעדען טאָג פון 8 ביז 10 אָווענד. קילינסקיעגא 60.

די מפקדה: סטודנט. ש. ברקל זאב, זייפערט, שלמית לוקויץ.

בעמערקונג: די מיטגלידער פון געוועזענעם קן זענען אַנולירט.

לעהרער-שטרייק אין די פּריוואַטע און געזעלשאַפטליכע יודישע פאלקס-שולען

(נ) אין די פּריוואַטע און געזעלשאַפטליכע יודישע פאָלקס-שולען אין אונזער שטאָט איז געבלטען אויסגעבראָכען א שטרייק. די לעהרער פון די דאָזיגע שולען און חדרים אַרבייטען ביי די קלעגליכסטע בעדינגונגען, און זיי זענען געווען געצוואונגען אַרויסצושטעלען פאָדערונגען צו פאַרבעסערען זייער מאַטעריעלען מצב. ביים איצטיגען מאָמענט מוז א לעהרער פון א יודישער פּריוואַטער אָדער געזעלשאַפטליכער פאָלקס-שול אַרבייטען 10 — 12 שעה טעגליך אויף חיונה פאַר זיך און ד' פאַמיליע. דערביי האָבען ניט אַלע לעהרער די זכיה צו האָבען אזויפיל שעה'ן אַרבייט.

חוץ מזה ווערען דאָס רוב לעהרער אַלס שטענדיג אָנגעשטעלטע בעראויבט פון דער רעכט צו זיין פאַרזיכערט אין דער קראַנקען-קאַסע און פאַרזיכערונגס-אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע אָנגעשטעלטע.

אַט די אונערטרעגליכע אַרבייטס- און לויהן-בעדינגונגען האט די סעקציע פון די יודישע לעהרער פון די פּריוואַטע און געזעלשאַפטליכע פאָלקס-שולען בעוואויגען אונטערצונעמען אַן אַקציע, וואָס נעמט אַרום פאָלגענדע פאָדערונגען צו די שול-אייגענטימער:

1) שליסען א געמיינזאַמע ז אָפּמאַך מיט די לעהרער;

2) אָנערקענען דעם לעהרער-פאַראיין;

3) העכערען דעם גרונד-לויהן;

4) בעצייטיגען זאָל מען קענען לעהרער נאָר צוליב פּעדאַגאָגישע מאָטיווען, אָבער ניט צוליב'ן קאַפּריז פון דער שול-לייטונג.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָבען שוין איינגע פּריוואַטע שול-אייגענטימער אונטערגעשריבען די אָפּמאַכען מיט די לעהרער.

רעגיסטראַציע פון יאהרגאנג 1911

היינט מאָנטאָג דעם 23-טן. דאַרפען זיך שטעלען צו דער מיליטערישער רעגיסטראַציע אַלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1911, וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות

A, B, C, D, E, F, G, H. Ch, I J, K, L, L, M.

מאָרגען דינסטאָג דעם 24-טען ד. ח. דאַרפען זיך שטעלען צו דער מיליטערישע רעגיסטראַציע אַלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1911 וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות.

W. U. T.

און פון 10 קאָמיסאַריאַט די אותיות:

N. O. P. R. S. Sz. T. U. W. Z. Ż.

—0—

די פערטיידיגונג פון תל-אביב

בערייטעט געווען און אין דעם זיין זענען אויך אַרום אַלע פאַראָרדנונגען און בעפעהלען. זונטאָג אַרום 10 פרוה איז דער הויפּט-קוואַרטיר אונזערער אַלאַרמירט געוואָרען דורך א סיגנאַליזאַטאָר, אז דער שונא ריהרט זיך פון אָרט און אז זיין מאַרש איז געווענדעט צו דער דרום זייט פון שטאָט.

זאָפאָרט איז געגעבען געוואָרען דער גויט-סיגנאַל צו שטעלען זיך קאַמפּס-בערייט און אויפצונעמען דעם קאַמף לויט אַלע פאַרשריפטען. באַלד האָבען זיך מאַקי דערהערט פון דער זייט וואו עס ענדיגט זיך יפו און ס'הויבט זיך אָן דאָס שטאָט-פירטעל כרם התמינים א ווילד „אַלעיהום" געשריי פון אַראַבער (אויף זיי) בעגלייט מיט פויקען און קלאַפּען אין שטאַרצן אַלס סיגנאַל, אז דער קאַמף הויבט זיך אָן, און אין זעלבען מאָמענט האָבען זיך גענומען שיטען פון אַלע געסלעך און הויפען הונדערט בעוואָפענטע און האַלב-בעוואָפענטע אַראַבער, וועלכע האָבען זיך מיטן' ווילדסטען אומ פעט א לאָז געטאָן אויף תל-אביב דורך דער רחוב הכרמל און גענומען שיסען אויף דער שטאָט. צו זייער שוואַרצער הצלחה אָבער איז עפּעס צופעליג אָנגעקומען אהין דער זעהר ענערגישער קאָמאַנדיר ריקס מיט 6 ענגלישע זעלנער, וועלכע האָבען מיט זיך געהאַט א פּולעמיאָט — דערזעהענדיג די ווילדע באַנדע האט ער א געשריי געגעבען „צוריק"! און אין אויגענבליק ווי זיי האָבען איהם ניט געפאָלגט, האט ער געגעבען א בעפעהל „פייער"! און דער פּולעמיאָט האט אָנגעהויבען אַרבייטען.

זעהענדיג, אז סיי ווי איז דער פּלאַן פון אַריינצוהען דעם שונא און איהם

(ענדע פון זייט 3)

איינשליסען געשטערט, האָט די הגנה חברה געעפענט א פייער אויף די אַנפאַלער אויך פון אַן אַנדער זייט און געגעבען מען זיי צעלייגען א צולאָג צום פּולעמיאָט-פייער.

דער רעזולטאַט פון דעם דאָזיגען ערשטען „ברוך הבא" איז געווען 6 דערהרג'עטע און מעהרערע פאַרוואונדעטע אַראַבער, וועלכע זענען געבליבען ליגען אויפ'ן אָרט חוץ די וואָס די באַנדע האט מיט זיך, ווי תמיד, מיטגעשלעפּט אַנטלויפענדיג אין אַלע זייטען.

בערך 2 שעה שפּעטער האט זיך אָנגעהויבען די צווייטע אַטאַקע אויף תל-אביב, דאָס מאָל אָבער פון דער מזרח-זייט שטאָט, ביים סוף פון הערצל-גאַס און מרכז-מסחרי, וואו עס געהט דער וועג. וואָס פיהרט הינטען-אַרום צו יפו צו.

דאָרט געפינען זיך אין ביידע זייטען וועג צוויי גערינגע אַראַבישע באַראַקעס און פון די באַראַקעס, וועלכע דער שונא האט זיינע עטליכע טעג פאַרוואַנדעלט אין זיין הויפּט-שטיין-פּונקט, אַריינפּוהרענדיג אין זיי הונדערטער, גוט בעוואָפענטע אָנפאַלער, האט ער עס גענומען אַטאַקירען תל-אביב.

און מ'דאַרף מודה זיין, אז די דאָזיגע פּאָזיציע איז געווען א גלענצענדע: ראשית כל, ווי איך האָב שוין פריהער ערקלערט, איז איצט באַראַקע שוין אַן און פאַר זיך א גוטע געדעקטע פּאָזיציע און צווייטענס האט עס פאַר'ן שונא געהאַט נאָך א גרויסע מעלה, וואָס נראָד געגען יענע באַראַקעס געפינט זיך דאָס גרויסע אַראַבישע דאָרף „אבו-כביר", וועלכעס ליגט אויף א בערגעל האַרט נעבען וועג, וואָס פיהרט אַזש אין 4 זייטען פון סאַמע געדיכטע באַראַקעס. האָבען זיי זיכער כסדר געקאָנט צוציהען אַהין אונגעשטערט פרישע כחות, ווערענד מיר, דאָס הייסט אונזער עולם, האָבען נאָר געהאַט אויין איינציגען פּרייען וועג צו תל-אביב צו.

דאָך האט אונזער מוטיגע און אמת'דיג העלדישע חברה אויף איין רגע זיך ניט אָפּגעשטעלט און בעקומענדיג דעם נויט-סיגנאַל, אָנגעהויבען נעשמאַק אַרבייטען לויט א פאָראויס בעאַרבייטען פּלאַן.

תחלת האט מען זיך אויך דאָ געזאָלט לאָזען דעם שונא אַריינגעהן נעהנטער אין שטאָט, איהם אָפּשניידען וועג אויף צוריק און דאַן ערשט איהם „מכבד" זיין מיט דער ריכטיגער „פּאָרציע"... ליידער איז אָבער די צוויל-בעפעלקערונג צופריה געוואויר געוואָרען פון די דאָזיגע אַטאַקע פונ'ם שונא און דערהערענדיג, אז מ'פאַלט אָן אויף די שטאָט פון דער מרכז מסחרי-זייט, איז אין איין אויגענבליק אַהין אַנגעלאָפען טויזענדער מתם צוהעלפער אָהן שום געוועהר און אָן מיט בלויזע שטעקענס, מ'שטיינער, געזאַגט, געוואָלט העלפען דער הגנה אויפהאַלטען דעם שונא'ס אַטאַקע.

אַט דער ניט געבעטענער און זיט גוט ווינשטער אָנגעלאָפענער עולם האט געשטערט די הגנה איהר גאַנצען פּלאַן און געצוואונגען זי אָנצונעמען א נאָר אומגעקערטע קרונס-טאַקטיק.

זעהענדיג, ווי די גרויסע אָנגעלאָפענע מאַסע אונזערע, וועלכע איז כלל ניט בעוואָפענט, לויפט דירעקט אַריין אין פייער פונ'ם שונא, וועלכע איז געלעגען אין זיינע אָרומיגע באַראַקעס איז אונזער פערטיידיגונגס-פאָסטען פּלוצלונג געצוואונגען געוואָרען, כדי צו שוצען די יודען פון דער שרעקליכער סכנה, אויפצונעמען דעם קאַמף פריהער און צו עפענען אויף די אָנפאַלער א שטאַרקען פייער.

דאָס דאָזיגע פייער אונזערס האט א פּנים גוט געווירקט, אין נאָך א שעה'דיגער שיסעריי, האט דער שונא אויפגעגעבען זיין איצטיגע אַטאַקע אויף אונזער זייט. זענען דאָ ניט קיין שום פאַרלוסטען חוץ דאָקטאָר מאַזעס, וועלכער האט זיך אַליין פאַרוואונדעט אין פוס.

וויפיל פאַרלוסטען דער שונא האט דאָס מאָל געהאַט, האָבען מיר ניט געקאָנט פעסטשטעלען, ווייל די שטעלונג איז געווען א געדעקטער דאָך רעכענט מען, אז די צאָהל פון זיינע גע'הרג'עטע צו פאַרוואונדעטע האט געמוזט זיין גאָר קליין, ווייל זאָנסט וואָלט ער דאָך ניט אָפּגעשטעלט אזוי גיך זיין אַטאַקע.

און ווייזט אויס, אז אונזער השערה איז געווען א ריכטיגע, דער שונא האט א פּנים אָפּגעשטעלט די אַטאַקע, בלויז דערפאַר, כדי צו קאָנען בעגראָבען זיינע טויטע און אַוועקשלעפּען פון שלאַכט-פעלד זיינע פאַרוואונדעטע, דען אין צוויי שעה אַרום 3 א זייגער בייטאָג, האט ער שוין אָנגעהויבען אויפסנייע אַטאַקירען די שטאָט און דאָס מאָל שוין ניט בלויז פון דער מזרח-זייט נאָר נאָך פון צוויי אַנדערע זייטען, פון מזרח-צפון און צפון זייט נעבען די שכונת-שפּירא און שכונת העובד פון די באַראַקעס, וועלכע ענדיגען זיך מיט דער גרויסער יודישער שכונה „נוה-שאנן.

דר פּלאַן פונ'ם שונא ווייזט אויס איז געווען געריכטעט אזוי: אָדער אָפּצוציהען אַהין דורך די דאָזיגע העפטיגע אַטאַקעס אונזערע הויפּט-קרעפטען, כדי זיך קאָנען לייכטער אַריינרייסען אין שטאָט אַריין פון דער מרכז-מסחרי-זייט, אָדער, ווען עס וועט איהם געלונגען, זיך אַריינצורייסען דורך די צוויי דערמאָנטע שכונות קיין נוה-שאנן און פון דאָרט איז דאָך שוין ממילא דער וועג אָפען קיין תל-אביב..

ווייסענדיג דעם שונא'ס פּלענער האט אונזער עולם זאָפאָרט פאַרשטאַרקט די פּאָזיציע אַרום די דאָזיגע שכונות און גענומען פאַמעלעך אָנטפּערן אויפ'ן שונא'ס שרעקליכע פייער.

ווי עס זעהט אָבער אויס, האט דער שונא אָנגענומען דאָס מאָל א גאַנץ אַנדער טאַקטיק — אַנשטאָט אַרויסצולויפען און צו אַטאַקירען אָפען אונזערע פּאָזיציעס, איז ער נאָר געלעגען אין זיינע באַראַקעס און פון דאָרט אויס אונאויפהערליך בעשאָסען פון ביקסען און רעוואָלווערען די שטעלונג פון אונזערע לייט.

דריי שעה כסדר האט עס געדויערט די דאָזיגע העפטיגע אַטאַקע און 3 שעה האָבען אונזערע העלדישע בעשיצער אָפּגעשלאָגען דעם אַנגריף פון די אָנפאַלער.

ענדליך האט אַרום 6 א זייגער דאָס העפטיגע פייער פונ'ם שונא אָפּגעלאָזען און אונזערע העלדישע שמשונ'ס האָבען פון זייער גוט געלעגענער הויכער פּאָזיציע געקענט בעמערקען, ווי דאָ און דאָרט שלעפּט דער שונא טויט אין דער באַראַקע אַריין זייערע טויטע אָדער פאַרוואונדעטע.

ביי די דאָזיגע אַטאַקעס זענען עס ליידער אויף אונזער זייט געפאַלען נעבן-ווייליג די 4 יודען גאָלדבערג, הררי, פיינגאָלד און בערקאָוויטש, וועלכע וועלענדיג פאָהרען אַרויסראַטעווען פון א פאַבריקעל צוויי יונגעלייט, זענען זיי אַריין אַריין מיט זייער אויטאָ אין שונא'ס לאַגער צווישען אַט די צוויי באַראַקעס ביים סוף מרכז מסחרי, און זענען דורך די אַראַבער צושאָסען געוואָרען.

חוץ דעם האָבען די אַראַבער זיי נעבענליך בעראויבט, אָפּגעבראָכענדיג זאָגאַר פינגער ביי די, וועלכע האָבען געטראָגען פינגערלעך אויף די הענט.

דער סך-הכל פון אַלע אונזערע פאַרלוסטען ביי די אַטאַקעס אויף תל-אביב איז געווען 6 טויטע (שוין אַריינגערעכענדיג די דורך אַנ'אויטאָ איבערגעפאָהרענע תימנ'ער פרוי מזרחי) און 23 פאַרוואונדעטע.

כאַראַקטעריסטיש איז, אז פיל פאַרוואונדעטע האָבען נאָכ'ן פאַרזעהן זייערע וואונדען דורכ'ן „רויטען מגן-דוד" בשום אופן ניט געוואָלט פאַרלאָזען זייערע פּאָזיציעס און נאָך גרויס מיה און מאַטערניש איז זיי קוים געלונגען בכח אַוועקצורייסען פון זייערע פּלעצער און זיי אָפּצופיהרען אין „הדסה" שפּיטאָל.

וועגען די צאָהל דער'הרג'עטע און פאַרוואונדעטע אונ'ם שונא'ס לאַגער קאָן מען קיין גענויעס ניט וויסען, דאָך רעכענט מען, אז זיינע פאַרלוסטען האָבען געמוזט זיין זעהר גרויסע, דען נאָך דעם דאָזיגען זונטאָג'דיגען העפטיגען אַנגריפס-טאָג האט ער מעהר ניט געוואַגט צו אַטאַקירען תל-אביב, און ווי עס שיינט ווערט ער שוין אזוי גיך ניט פּראָבירען מעהר זיין „גליק" אַריינכאַפּענדיג אַזאַ פּאָרציע „לקח" פון דער העלדישער תל-אביב'ער הגנה.

איצט ווערט די שטאָט אויך בעוואַכט פון ענגליש מיליטער, וועלכעס האט זיך איינקוואַרטירט אין יודישען גימנאַזיום.

אַט דאָס איז עס אין קורצען די געשיכטע פון דער העלדישער פערטיידיגונג פון תל-אביב בעת'ן העפטיגען אַנגריף זונטאָג דעם 25/8 1929. גענויערע איינצעלהייטען וועלען וואַרשיינליך פאַרעפענטליכט ווערען ביי גינסטיגערע געלעגענהייטען...

—0—

דער „מענש א פליג" האט נעבטען אויפ'ן גרינעם מארק געליטען א מיאוס'ע מפלה

ער מוז אנטלויפען מיט אן'אויטא. — דער המון יאגט איהם נאך, כאפט איהם און גיט איהם איבער אין די הענט פון דער פאליציי.

(§) נעכטען 5 אווענד האט אויפ'ן גרי‑נעם מארק געזאלט געבן א „סעאנס" דער „מענש — א פליג" פעליקס נאזא‑רעוויטש פון קראקא, וואס האט זיך לעצטענס שוין בערוהמט געמאכט אין פוילען מיט זיינע אקראבאטישע קונצ‑שטיק. צו דער בעשטימטער צייט האט זיך אויפ'ן גרינעם מארק צונויפגעקליבען א המון פון בערך 2000 מאן. דער מענש—פליג איז געקומען צו פאהרען מיט א אויטא ווי עס פאסט פאר אזא „העלד" און האט אפגענומען ביי יעדען צושוי'ער צו 1 זל. אזוי האט ער צוזאמענגענומען ביז 1500 זל. און דערנאך גענומען ווייזען וואס ער קען.

ער האט זיך ארויפגעדראפעט אויפ'ן ערשטען שטאק פון הויז נומער 7 און דאן צוגעבונדען אויפ'ן באלקאן פון ער‑שטען שטאק א שטריק, זי פערווארפען דורך א פענסטער פון צווייטען שטאק און אזוי אויף דער שטריק זיך ארויפגע‑צויגען אויף נאך א שטאק. דאס פובליקום האט דאן גענומען פרא‑טעסטירען אויף אזעלכע מינים — קונצ‑שטיק.

דערזעהן, אז עס איז שלעכט האט דער מענש — פליג זיך ארויסגעשארט דורך הויז געכאפט א אויטא און געמאכט ויברח. דער המון האט איהם אבער נאכ‑געיאגט און איהם געכאפט, איבערגעבענ‑דיג איהם אין די הענד פון דער פאליציי וואס האט ביי איהם אפגענומען דאס געלד און געגען איהם צונויפגעשטעלט א פראטאקאל פאר אויסנארען אומ‑זיסט געלד

שטאט-ראט וועט פראטעסטירען

געגען די פארווארפען פון דער לוסטראציע-קאמיסיע.

(:) די טעג איז אין שטאט‑ראט‑זאל פארגעקומען א געמיינזאמע זיצונג פון דער בודזשעט‑קאמיסיע און דער קא‑מיסיע פאר אלגעמיינע ענינים ביים אנ‑טייל פון מאגיסטראט ‑ פרעזידיום.

אויף דער זיצונג איז בעזונדער'ס בע‑רוהרט געווארען די פראגע פון אפמאך צווישען לאדזשער מאגיסטראט און דער אספאלטירונגס ‑ געזעלשאפט און מכח דעם נישט‑רעאליזירטען איינקויף פון די סאוויעטישע גראניט‑קלעצלעך.

די זיצונג האט צונישט געמאכט די פארווארפען, וואס די מיניסטעריאלע לוסטראציע‑קאמיסיע האט געמאכט דעם מאגיסטראט און שייכות מיט די דער‑מאנטע צוויי ענינים. ס'ווייזט זיך ארויס, אז די פארווארפען האבען געקענט גע‑מאכט ווערען נאר א דאנק דעם, וואס די לוסטראטארען האבען נישט קיין זאכ‑פערשטענדניש פאר די פראגען. צוליב וואס זיי האבען אפגעגעבען א ראפארט אין א פאלשען ליכט.

די שטאט ‑ ראט‑קאמיסיעס האבען צוליב דעם בעשלאסען מיטצוטיילען דעם שטאט‑ראט דעם רעזולטאט פון זייער אויספארשונגס‑ארבייט בנוגע די פאר‑ווארפען. דערביי וועט דעם שטאט‑ראט פארגעלעגט ווערען אנצונעהמען א פאר‑שלאג וועגען שוצען דעם פרעסטיזש פון אונזער שטאט. דעם קומענדיגען דאנער‑שטאג וועט די שטאט‑ראט זיצונג דעם פארשלאג שוין בעטראכטען. דער שטאט ראט וועט וואהרשיינליך פראטעסטירען צוליב די פארווארפען, וואס זענען גע‑מאכט געווארען דעם לאדזשער מאגיס‑טראט און שייכות מיט דעם לוסטראציע פראטאקאל.

קינדער זיך געשפילט מיט זאפאלקעס

און פערורזאכט א שריפה

(וו) נעכטען האבען אין דער ווירט‑שאפט פון סטעפאן מאטיל אין דארף וואלא קריסטא פאר. זיך געשפילט 2 קליינע שקצים'לעך מיט זאפאלקעס און אונטערגעצונדען אביסעל היי. פון היי האט זיך באלד צעפלאקערט א פייער, וואס האט ארומגעכאפט די סטאדאלע און דאס שטאל. דער שאדען בעטרעפט 15 טויזענד זל.

א מארד אויף זגערזשער 44

געוואלט זיך אנעמען פאר'ן ברודער און דערשטאכען געווארען צום טויט דורך א חברה לאבוזעס.

(§) שבת אווענד איז אין טאגיז זאל אויף זגערזשער 17 אויסגעבראכען א גע‑שלעג. א חברה לאבוזעס האבען זיך גע‑ווארפען מיט מעסער'ס אויף דעם 28‑יעהריגען פראנצן סובולסקי און איהם פערוואונדעט.

פאר דעם דאזיגען שטיקעל ארבייט האט זיך געוואלט נוקם זיין פראנצי'ס ברודער בראניסלאוו א שאפער פון פאך און ער איז נעכטען אוועק און טאגיז זאל זיך אפרעכענען.

די זעלבע לאבוזעס, וואס האבען פער‑וואונדעט זיין ברודער זענען אבער אויך איהם בעפאלען און גענומען שלאגען. ער איז אנטלאפען אבער זיי האבען איהם נאכגעיאגט און געכאפט פאר'ן הויז אויף זגערזשער 44. דא האבען זיך די לאבו‑זעס אויף איהם געווארפען און איהם אזוי שווער צושטאכען מיט מעסער'ס, אז ער איז באלד דערויף געשטארבען אויף די הענד פון ארויסגערופענעם פאג‑טאטאוויע דאקטאר. פאליציי פיהרט א אויספארשונג מיט'ן צוועק צו כאפען די מערדער.

פערבאט צו פערקויפען געבעקס אויף די מערק און טערגער.

(§) צום וויצע פרעזידענט ראפאלסקי האט זיך שבת געמעלדען א דעלעגאציע פון קריסטליכע און יודישע בעקער‑צער אין די פערזאנען פון זייערע סטאר‑שע'ס און געבעטען, אז דער מאגיסטראט זאל פערווערען צו פערקויפען געבעקס אויף די מערק צוליב היגיענישע טעמים, וואס דארפען בעזונדערס אפגעהיטען ווע‑רען אין דער צייט ווען טיפוס הערשט אין שטאט.

דער וויצע פרעז. האט די דעלעגאציע ערקלערט, אז דער מאגיסטראט האט שוין מיט א צייט צוריק אויסגעארבייט אזא פעראָרדנונג, וואס דארף איצט בע‑שטעטיגט ווערען דורך דער וואיע‑וואדזשטווע.

די דעלעגאציע איז דאן אוועק אויך אין דער וואיעוואדזשטווע, וואו מען האט אוהר ערקלערט, אז גאר בקרוב וועט דער פערבאט פון פערקויפען געבעקס אויף די מערק און טערגער ארויסגעגעבען ווערען.

אכטונג, געעהרטע קונדשאפט!

צוליב'ן הערשענדען קריזיס האב איך פערקלענערט די פרייזען

פון אלעס ארט

קאסמעטיק פערפומען, זייפען, פודערן, קעלנישע בלומען-וואסערן

אלערליי קרעמען

בעזוכט מיין פערפומעריע און איהר וועט זיך דערין איבערצייגען

I. DRUKIER

מיט אכטונג פערפומעריע

Łódź, Zawadzka 11, tel. 75-92

אכטונג ה"ה פריזיערס! בלומען‑וואסערן נאר 3.20 א קילא. ראזיר‑זייף „פיקסין" 7.50 א קילא

אלערליי שטאהל‑ווארען און פלאטין.

בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען—ראבאט

קייט פון בלוטיגע רציחות און שוידערליכקייטען

וועט היינט אויפגעוויקעלט ווערן אין קרייז-געריכט

פראצעס געגען 38 רוצחים.

היינט הויבט זיך אן אין לאדזשער קריי‑געריכט דער פראצעס געגען א באנ‑דע רויבער, וועלכע האט גראסירט אין דער לאדזשער וואיעוואדזשטווע אונטערן שרעקליכען נאמען „די הערשער פון דער נאכט".

בראש פון דער באנדע זענען געשטאנען קרול'ס מערדער ראמאן שמשעטשי‑סקי און אדאם קאטשמארעק, ביידע דא‑זיגע הערשען צוזאמען מיט 36 זייערע צוהעלפער, דערונטער אויך פרויען זענען ארייננעפאלען אין די הענד פון דער פא‑ליציי.

עס ווערט דערוויבער דערווארט, אז אין קריי‑געריכט, בעת די פערהאנדלונגען וועט אויפגעוויקעלט ווערען א מעכטיגע און שוידערליכע שנור פון בלוט‑פערגי‑סונגען און אומענשליכע אכזריות'ן, וואס די „הערשער פון דער נאכט" זענען בע‑גאנגען און משך פון א לאנגער צייט.

א קאלאסאל‑רייך בילד וועלען אויך פארשטעלען מיט זיך די 118 עדות פאר און געגען די מערדער.

26 אדוואקאטען שלייפען זיך זייערע צונגען צו דער פערטיידיגונג פון די רוצ‑חים.

היינטיגע טרויער פערזאמלונג אין דער ציונים. ארגאניזאציע.

צוליב די שלשים פון די בלוטיגע גע‑שעהענישען אין א"י ארדענט אין די ציוניסטישע ארגאניזאציע היינט מאנ‑טאג 8.30 אין אווענד און אייגענעם לא‑קאל א טרויער פערזאמלונג געווידמעט אונזער העלדיש אומגעקומענע ברודער וועלכע זענען געפאלען, פערטיידיגענד דעם יודישען כבוד און דעם ישוב אין א"י. מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען ה'ה. ד"ר ראזענבאלט און ה' משה לוי‑מאן.

פערענדיגט די אויספארשונג ארום דער שטייער-אפערע

אינגיכען קומט פאר דער פראצעס אין היגען קרייז-געריכט

(—) דער אויספארשונגס‑אמט האט שוין פערענדיגט די אויספארשונג ארום דער גרויסער שטייער‑אפערע, און אין לאדזשער קריי‑געריכט וועט אינגיכען פאר קומען דער פראצעס געגען די פערזאנען וועלכע האבען זיך ערלויבט אויף די שטיי‑ער‑שווינדלערייען.

אין שייכות דערמיט איז דער לאדזשער ארגאן פון נ. ד. ר. „פראצא" ארויסגע‑טרעטען מיט אן'אלארם‑ארטיקעל, הלמאי עס איז אזוי שטיל ארום דער שטייער‑אפערע.

די צייטונג בעמערקט: „עס זענען נאר אריינגעפאלען די אונפארזיכטיגע, וואס זענען פערמישט אין דער אפערע. אבער וויפיל פארזיכטיגע דרעהען זיך ארום אויף דער פריי! די עפענטליכע מיינונג דערוואַרט זיך וועגען די [illegible] געשיכטעס פון שטייער‑ענינים ערשט לאחר‑המעשה צו ראה אויך די אינטימע שטייער‑אפערע זיין פערהוילט און שאטען פון געהיימניש?"

א זעלנער צושטאכען געווארען

בעת א הוליאנקע אין אורלויב-צייט.

(§) מיט 2 טעג צוריק איז קיין לאדז געקומען צו גאסט צו זיין שוועסטער דער זעלנער פון 1‑טען פולק באהן‑סא‑פערען אין קראקא קאזשימיערזש אפיץ. נעכטען איז ער געווען צוזאמען מיט זיינע חברים אויף ושגאווסקא 3 וואו זיי האבען זיך משמח געווען מיט א גלעזעל בראנפען און פון בראנפען ביז בלוט איז נאר איין טריט. מען האט זיך אנגעהויבען שלאגען און דער סוף איז געווען, אז דער זעלנער איז שטערבליך געשטאכען געווארען מיט מעסער'ס.

אויף די געוואלדען פון געשלאגענעם האט א פאליציאנט נערופען פאגאטאוויע און וואס האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פאליציי האט שפעטער ארעסטירט די מעסער‑שטעכער. זייערע נעמען זענען: דער 26 יעהריגער וואצלאוו מארזשעיעוו‑סקי פון שראדזקא 3, דער 28 יעהריגער ארטור דראט פון פיעטרוקאווער 278 און דער 27 יעהריגער פיאטר מאלטשעווסקי פון קרוטשא 20.

קופאן № 65

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי‑קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט מאנטאג,

דעם 23 סעפטעמבער פון 8—9 אוו.

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט.

בעארבייט ספעצ. פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט" פון י. פיערמאן.

(38‑טע פארטזעצונג)

— און דער ווירקליכקייט זענען אזעלכע נישטא. אבער פאר אונזערע אויגען זעהען זיי אזוי אויס! — האט געענט‑פערט די גרעפין. דער אטעם פון לייכטענשאפט, וואס האט אויף איהר פלוצלינג א בלאז געטון, אנקומענדיג פון אן'אנדער מענשליכן הארץ, האט ווייטער געשטירעמט אין איהר ווי אן'אר‑קאן.

ווי בעדויערנסווערט זי, די גרעפין, האט איצט אויסגע‑זעהען און איהר ראלע אויסצוגעפינען געהיימניסען! ווי נעבעכדיג זי האט אויסגעזעהען און איהרע אייגענע אויגען! זי האט פלוצלינג אפגעווארפען אלע פלענער און צוזאגען, ווי עפיס אזוינס, וואס האט זי בעשטימט. זי איז פול געווארען מיט מיטלייד פאר דער דאזיגער פרוי.

— יא, אזוי איז עס, — האט זי איבערגע'חזר'ט, — אזוי זעהען זיי אויס אין אונזערע אויגען.

און דא האט די גרעפין, נישט ווילענדיג, ווי אזוי עס קומט צו איהר, פלוצלינג דערציילט פאר די אויגען יענעם אונבעקאנטען פון מיי‑אווענד ביים געהיימראט. ער איז גע‑שטאנען ווי א סטאטוע פון שטיין. ער האט נישט געוואלט פערשוואונדען ווערען. יענער' סדערציילען האט איהם אויפ‑געלעבט. דאס געשטאלט האט זיך בעוועגט, ווי עס האט גע‑וואלט, הין און צוריק... די גרעפין האט מיט איינמאל דער‑פיהלט אן'אונגעהויערע בענקשאפט אנצוקוקען אט דעם מאן... זי וויים נישט פארוואס... עפיס א טונקעלע קראפט ציהט זי צו איהם...

— האסטו איהם אזוי שטארק געליבט? — האט זי געפרעגט די קאראזא.

קאראזא האט מיט גרינגשעצונג געענטפערט:

— אך, וואס בעדייט דען דאס ווארט... ליבען...

פלוצלינג האט זי הויך א געשריי געטון:

— איך ליב איהם נישט! ער איז בלויז פאר מיר אלץ! ווייל דאס איז אן'אמת'ער מענש! ער איז א גאנצע וועלט פאר זיך אליין! ער געפינט זיך דארט, און דער גרויסער שטאט פון קליינטשיגע מענשעלעך, קליינע הייזער און גאסען.

— און איז ווי די רושונגעל, ווי אן'אנגר‑וואלד! מיר דאכט זיך, אז אין איהם בעהאלטען זיך טיגערס און שלאנגען — אלץ, וואס איז שטארק און דער נאטור!

זי איז פלוצלינג ענטשוויגען געווארען. זי האט נישט גע‑פונען קיין גענוג פאעטישע ווערטער, פדי אויסצודריקען די געפיהלען, וואס האבען געציטערט אין איהר בלוט.

און ביידע פרויען זענען געזעסען נאהענט איינע צו דער אנדערער, די גרעפין אויף דער פאדלאגע און קאראזא אויף דער שטיהל — מיטגעריסען פון עפיס איין גרויסער אונגע‑הויערער בענקשאפט.

— זאגט נאך עפיס! — האט די גרעפין זיך אנגערופען מיט געבעט און מיט מורא.

— שווייג, אדער איך דערשטיק דיך... איך דערשטיק דיך! — האט קאראזא א געשריי געטון.

דעמאלט איז די גרעפין אפגעטרעטען. זי האט געפיהלט, אז זי גרענעצט זיך מיט איהר ביז‑איצטיג לעבען, אז זי געהט אריין אין אן'אנדערער וועלט, וואס איז פול נודריגער, ווי יענע לעבען, וואס זי האט געפיהרט ביז אהער. זי האט זיך געפיהלט ווי א פויגעל אין די נעגעל פון א בערג‑אדלער.

מען האט זיי געבראכט עסען. ביידע האבען עס נישט אנגעריהרט. קאראזא האט זיך געלייגט און אנגעטועלט אויף איינעם פון די געלעגערס. די גרעפין האט איהר נאכגעטאן און זיך אויך געלעגט אויף דעם שטרוי‑זאק פון צווייטען גע‑לעגער. די נאכט האט זיך געגליטשט איבער זיי. די איבער‑לעבונגען פון טאג האבען זיי אריינגעבראכט אין א וואך‑טאג‑ליכער, פערמאטערנדער שלאפלאזיגקייט, ווי אין א זומפ.

אינמיטען דער פינסטערניש פון דער נאכט האט זיך די קאראזא פלוצלינג הארט אנגערופען:

— דו שלאפסט?

— ניין!

— צו וואס בוזטו דא?

די גרעפין האט דאן נישט געהאט קיין דרייסטקייט אי‑בערצו'חזר'ן איהר לוגענט. זי איז אין פחד ענטשוויגען גע‑ווארען.

א ווייל איז קאראזא געווען שטום. דערנאך האט זי גלייכגילטיג געזאגט:

— מען האט דיך אהערגעבראכט, די זאלסט מיך פערהערען! האב איך דיר עפיס געזאגט?

— יא!

— ווער האט דיר בעפוילען?... ער?...

— יא!

— האב איך דיר געזאגט זיין נאמען?

— ניין!

— דאס איז גוט! אנדערש וואלסטו נישט ארויס פון דאנען קיין לעבעדיגע! און ווען אפילו איך האב אנגערופען דעם נאמען און די זאגסט איצט ליגענט. מא ווייס, אז ער האט איבערהויפט נישט קיין שום נאמען. ער איז טויזענד מענשען. ער איז א גאנץ לאנד! ער איז א וועלט‑טייל!

— פינקט ווי יענער! — האט די גרעפין געטראכט.

אבער אין א סעקונדע ארום האט זי נישט געוואוסט, צו האט זי דאס ארויסגערעדט מיט'ן קול.

— ווען וועסטו ארויס פון דאנען?

— ווען דו וועסט וועלען.

— נו, מא געה שוין ארויס! געה, זאג אליין, וואס כ'האב גערעדט.

— ניין! — האט די גרעפין געענטפערט.

— פארוואס זאלסטו נישט זאגען, אויב די בויזט דא אהערגעקומען?

— יעצט איז עפיס אנדערש.

— יעצט איז גארנישט אנדערש! — האט קאראזא חוצפה'דיג אפגעלייקענט. אלץ איז אזוי ווי עס איז. אזוי ווי עס איז געווען. ער איז דארט און דער ברייטער פרייהייט, איך, ווי א שטאטע, פויל און דער טורמע. זאג איהם אלץ!

— ניין, איך וועל גארנישט זאגען.

— פארוואס, דו... נאכט‑ארומטרייבערין? — האט קאראזא מיט צארן אויסגערופען.

— דערפאר, ווייל די קאנסט איהם אזוי ליב האבען!

דא איז די קאראזא ענטשוויגען געווארען. אבער אין עטליכע סעקונדען ארום האט זי זיך געווארפען אויפ'ן גע‑לעגער, געברומט און ביטער געוויינט.

די גרעפין איז שטיל געלעגען.

X

ווענס האט בעקומען שלעכטע נאכריכטען וועגען האלענדער'ס געזונד‑צושטאנד. ענטגעגענשטעלענדיג זיך ענער‑גיש די אנפאלער, האט איינער פון זיי איהם דערלאנגט א שווערען זעץ אין קאפ מיט א מעטאל שטיק אייזען, פון וועל‑כען ער האט געקריגען א מוח‑ערשיטערונג. ער האט זיך ווייטער געפונען אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד און זיין מצב איז געווען אזא אונבעשטימטער, אז די דאקטוירים האבען אליין נישט געוואוסט, צי ער וועט לעבען, אדער שטארבען.

וועגען אויספרעגען איהם, האט —לויט דער מיינונג פון די דאקטוירים — נישט געקאנט זיין קיין רייד פאר צוויי אדער דריי וואכען, אויב ער זאל אפילו אויסהאלטען די קריזיס.

וואס שייך קאראזא'ס אנטייל און פערברעכען, האט ער פון איהר פערזענליך גארנישט געקאנט ארויסקריגען קיין ערקלערונגען, ווייל זיין פאדערן ערקלערונגען פון איהר איז געווען פאר איהר א בעשוין, אז ער האט געהאט אן'אינטערעס אויף איהר ארעסט; באין ברירה האט ער געמוזט האפען, אז די גרעפין וועט אפשר קאנען עפיס אויפטון און ער האט — געווארט.

היינט איז געווען מאנטאג און ער האט געווארט, פאר א זייגער וועט ער געוואהר ווערען, צי עס האט זיך איהם איינגעגעבען עפיס צו דערוויסען זיך.

(דאס ווייטערע קומט)

טעלעגראמען

1200 יודישע קאלאניסטען אין קרים האבען נישט צו פערזייען זייערע פעלדער

מאסקווא. (יטא) צוועלף הונדערט יודישע קאלאניסטען זענען אין געפאהר צו בלייבען אהן ברויט א גאנץ יאהר צו ליב דעם, וואס זיי האבען איצט נישט מיט וואס צו פערזייהען זייערע פעלדער. זייער לאגע איז אזא ערנסטע, אז דער פארזיצענדער פון ראט פון פאלקס-קאמיסארען, ריקאוו, האט פערזענליך אינטערווענירט זיי צו העלפען.

אויב די דערמאנטע צאהל יודישע קאלאניסטען וועלען אין משך פון א קורצער צייט נישט בעקומען 70.000 פוד זריעה, וועלען זייערע 77500 העקטאר לאנד בלייבען נישט פערזייהט און זיי וועלען מוזען מיט זייערע פאמיליעס אויסוואנדערן פון די קאלאניעס, מחמת זיי וועלען א גאנץ יאהר נישט האבען קיין ברויט.

צוליב דעם קריזיס אין זריעה, האבען די יודישע קאלאניסטען אין קרים איצט אויפגעהערט צו שטעלן דער רעגירונג די תבואה פון זייער זומער-גערעטעניש. דאס רופט ארויס נעגען זיי גרויסע פערפאלגונגען. די יודישע קאלאניסטען האלטען זיך אבער פעסט ביי זייער בעשלוס נישט אוועקצוגעבען זייער תבואה דער רעגירונג.

דער קריזיס אין די קרימער יודישע קאלאניעס וועט מיליאנען בעווירקען אין נאלדעס, ווי דער האנדעלס-קאמיסאריאט האט אונטער דעם איינפלוס פון ריקאוו'ן איינגעשטימט צו בעזארגען די קאלאניעס מיט א סכום זריעה, אין וועלכע זיי נויטיגען זיך.

—0—

מאניפעסט פון דער „יעווסעקציע" צו יודישע קינדער
נישט אפצוהיטען ראש-השנה און יום כפור

מאסקווא (יטא) די יודישע קאמוניסטישע פארטיי אויף אוקראינע האט ארויסגעלאזט א „מאניפעסט" צו די יודישע קינדער פון ראטען-פערבאנד, זיי זאלען נישט אפהיטען ראש-השנה און יום-כפור.

„מיר בעפעלען, — ווערט אין „מאניפעסט" געזאגט, — אז אלע קינדער זאלען אין די טעג פון די ימים-נוראים געהן אין שול ארייין זיך לערנען און ארבייטען ווי אין אלע וואכעדיגע טעג.

— אלע קינדער מוזען אגיטירען צווישען זייערע עלטערן, זיי זאלען ארבייטען אין יענע טעג אויף די פאבריקען, ווערקשטאטען און אויפ'ן פעלד.

— אלע קינדער מוזען אגיטירען, מען זאל זיי נישט שיקען אין קיין חדר צו קיין מלמד.

— אלע קינדער מוזען אנזאגען מיט-לען, אז אין זייער שטאט, שטעטעל און דארף זאל נישט זיין קיין איין מלמד, חדר אדער ישיבה.

— קיין איין קינד טאר נישט פאסטען אום יום-כפור, און דארף אויך זעהן, אז זיינע עלטערן זאלען נישט פאסטען און נישט שלאגען קיין כפרות.

דער „מאניפעסט" ענטהאלט נאך אלט אנדערע פונקטען, וואס פאדערן פון די קינדער אקטיוו זיך צו בעטייליגען אין דעם אמף געגען רעליגיעזע און נישט פאלגען זייערע עלטערן, אויב יענע זענען רעליגיעזן.

יודישע קאלאניסטען ווילען נ'ט קויפען די אבליגאציעס
פון דער סאוויעטישער מלוכה-הלואה און ווילען נישט געבען דער רעגירונג קיין תבואה

מאסקווא (יטא) דער ווידערשטאנד וואס די יודישע קאלאניסטען ווייזען ארויס נעגען אפגעבען דער סאוויעטישער רעגירונג זייער תבואה, ווערט פון טאג צו טאג שטארקער.

אין דזשאנקאיער ראיאן, אין קרים, קומט פאר זעהר א ביטערער קאמף נישט בלויז מיט איינצעלנע יודישע פויערים, נאר מיט גאנצע קאלעקטיוון ווילען בשום אופן נישט איבערגעבן זייערע זא פאסטען תבואה דער רעגירונג און שטעלען א ווידערשטאנד. אויף אוקראינא איז די לאגע כמעט די זעלבע. די יודישע קאלאניסטען אין איינעגע געגענדען פון אוקראינע ווילען נישט נאר נישט אוועקגעבען זייערע תבואות, נאר זיי ענטזאגען זיך קאטעגאריש צו קויפען די אבליגאציעס פון דער סאוויעטישער מלוכה-הלואה.

לאדזשער יודען!

לייגט נישט אב אויף שפעטער, גיט אייער תרומה לטובת די געליטענע אין א"י.

„דאס בלויע מייזעל"

Jenny Jugo, Hary Halm i Juljusz Falkensztajn

היינט פרעמיערע!!

שאמפאן-סאלאן-קאמעדיע אין 10 אקטען. — אין די הויפט-ראלען:

דער נאהענטסטער פראגראם: שמשון און דלילה אין דער הויפט-ראל מאריא קארדא. — אנהויב שבת און זונטאג 12 א זייגער.

KINO SPÓŁDZIELNI

אנהויב אין גזוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 2 נאכמ., לעצטער סעאנס 10 אוו. אויפ'ן 1. סעאנס—פרייזען פערקלענערט.

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפעראטורען ווי צופאסען פערשידענע מאשינען-טיילען. און אויטאגענישע שווייסונגען.

אכטונג שטריקער!

איך שטעל צו טישען מיט מעסטערס פון 35 זל. אן רעיעלע אויספיהרונג.

פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

DYREKCJA

Gimnazjum Humanistycznego Męskiego I. KACENELSONA

Cegielniana 28, tel. 51-79

איז מודיע, אז נייע איינשרייבונגען פון שילער נעמט אן די קאנצעלאריע טאג-טעגליך פון 11—2 פארמ. און פון 4—7 נאכמ.

דרוקזאכען
אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —

קלעפסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה נעדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און ווייטערע טעג! די גרעסטע פרעמיערע פון די לעצטע יאהרען. ראמאנטישע געשיכטע פון בעריהמטען סטיענקא ראזינא

וואלגא, וואלגא...

צום אויבענדערמאנטען בילד איז אנגאזשירט געווארען א כאר פון דער רוסישער קאלאניע אין לאדז, וואס וועט זינגען רוסישע לידער.

דער נאהנסטער פראגראם: „די געטליכע פרוי" מיט גרעטא גארבא אין דער הויפט-ראלע.

בעמערק.: די דירעקציע בעט דאס ג' פובליקום צו קומען אויף די ערשטע סעאנסען, בכדי א-יסטצומיידען א געדראנג. — אנהויב פון די סעאנסען אין די וואכען-טעג 5.30, 7.30, 9.15 שבת 4 א זייגער, זונטאג 3 א זייגער נאכמ.

נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פונ'ם בילד זענען די פרייזען פון די פלעצער נישט געהעכערט.

וו. י. ז. א.

ערשטער פרעבעל-קאמפלעט

אין העברעאישער שפראך פאר קינדער פון 3—6 יאהר. נארוטאוויטשא 31 № 1-טער שטאק פראנט ווערט געלייטעט דורך פרוי לאסמאן. אנמעלדונגען נעמט אן פרוי דר. ספעקטאר פיעטריקאווער 107 און פרוי דר. ברוידע, גדאנסקא 46.

צווייטער פרעבעל-קאמפלעט

אין העברעאישער שפראך פאר קינדער פון 3—6 יאהר. זאקאנטנא 40 2. שטאק, פראנט, געלייטעט דורך פרוי ווייראנפעלד. אנמעלדונגען נעמט אן פרוי דר. ברוידע, גדאנסקא 46 און פרוי דר. ספעקטאר, פיעטריקאווער 107.

„וו. י. ז. א." אל. קאשטשושקא 21.

מארגען דינסטאג, דעם 24. ד. ח. 8.30 אוונד וועט האלטען א רעפעראט סיים-דעפוטאט

י. גרינבוים

א.ד.ט. ציריך, גענף, לאנדאן און די לעצטע א"י-געשעהענישן

בילעטן פון 1—3 זל. צו בעקומען ביי דער קאסע אין טאג פון דער פארלעזונג פון 5 אוו.

לעטשניצע

17 זגיערסקא 17, טעל. 16-83

אלערליי קראנקהייטען ווערען עטפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענט.--מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען-שלאפען, קינסטליכע צירגאנען-ספעקטראלוגען אים... געגען שקאר לעטיגע.

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, ווארשא, און גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס, פערטעטונגען, בעראטונגען, אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים וועקסעל-אינקאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס, אויסקונפטע און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36

מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך :—:—:

האט רחמנות!

איך בעט זעהר דעם חפר, וועלכער האט שבת אין אוונד אין דער גארדעראבע פון פילהארמאניע על פי טעות ארויסגענומען נישט זיין פאלטען און הוט אפצוברענגען. איך נעגענפאל וועל איך זיין געצוואונגען פאר מיין געלד צוריקאפציקויפען. אפצוברענגען אין גארדעראבע פון פילהארמאניע פאר פרוי קשעווינא. 4420

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, יערסלאהמער און קאלאמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טליתים-קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספארמיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי

א. ה. ציטריגאווסקי

קאמיעננא 1, אין 2-טען הויף, פארטער.

בעמ.: פ'ווערן אויך אנגענומען אלע טליתים צו וואשן

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט!!

זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 48-79.

וואו עס ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעם קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אדוואלאציעס, אלערליי ספראווע'ס קארנע און ציווילע ווענען דירות אין אורזשאנד ראויעמטשי

ספעציאליסט פון שותפות-אקטען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17 רעכטסקאנסול.

בעקאנטמאכונג

דער קצבים-פעראיין אין טאמאשאוו-מאז. מאכט בעקאנט, אז זונטאג, די ערשטע סליחות, 2 נאכמ. וועט פארקומען די **התחלת-ספר-תורה** צו וועלכער עס ווערען אייגנגעלאדען אלע קצבים, פריינד און בעקאנטע פון טאמאשאוו און אומגעגענד

די פערוואלטונג פון קצבים-פעראיין אין טאמאשאוו-מאז.

Zaginął weksel

na sumę zł. 105 — wystawca Małgorzata Jałoszyńska wieś Rajowa, poczta Rajowa, powiat Inowrocław płatny dn. 26 b. m. ostatnie żyro Ch. A. Zylberberg. Zwrócić za wynagrodzeniem do I. K. Pływackiego, Łódź, Wschodnia 44 Niniejszy weksel unieważnia się. 4411

א פראטעסט

אויף 100 זל. איז פערלוירען געווארען ערשטע זשירא י. דרוקער, צווייטע זשירא י. פערלע לעצטע זשירא ח. מ. וויינבערג' פולנאצנע 5, דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוברענגען געגען בעלוינונג צו מ. וויינבערג, פולנאצנא 5. דער פראטעסט ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

א שווייצארישער

פאטעפאן

ביליג צו פערקויפען וואכאדניא 16, וו. 9.

אנאנסען איז „לאדזער טאגעבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

אין דער געגענד פון נאווא-מיעסקא ווערט געזוכט 1 אדער 2 צימער אויף א פרעבעל-קאמפלעט. צו קלינגען — טעלעפאן 10-36 — פון 2—3 נאכמ. 4419

עלטסטער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

וואכאדניא 29 — טעל. 48-79.

ג. פיל יעהריגער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל, היילט אויך געשווירען אלע ארט לויט מעטאדע פון פראפעסאר ביער

איז צוריקגעקומען.

Ch. Regenwetter

Berlin C. 14, Stallschreiber № 33

Telefon: Dönhoff 4337.

א ווייבער חזן

מיט א געשולטער טענאר-שטימע, זעהר מוזיקאליש זוכט א שטעל צו דאווענען ימים נוראים. צו ערפאהרען ביי י. אייזענבערג; זשערעמסקיעגא 15 פאר משה דזשאלאווסקי.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-הוטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע הוטע איבערארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:

23 זאוואדסקא 23

אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

פאר נאר 2.50 זל.

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג 50 פראצ. ביליגער ווי איבעראל

„TOLA"

אבאנאמענטס-פרייז: [illegible] אנאנסען-פרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 18.